

Johannes Fagerstöm & Joel Lehtinen
Diakonia-ammattikorkeakoulu
SOSN
Sosionomi kirkonnuorisotyönohjaaja AMK
Opinnäytetyö, 2021

HARRASTAMISEN VAIKUTUS YHDEN VANHEMMAN PERHEIDEN HYVINVOINTIIN

Yhden vanhemman perheiden kokemus ”Minullakin on kerrottavaa”-hankkeesta

TIIVISTELMÄ

Johannes Fagerström ja Joel Lehtinen
Harrastamisen vaikutus yhden vanhemman perheiden hyvinvointiin
59 sivua + 3 liitettä
Kevät 2021
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK) Kirkon nuorisotyö

Tarkoituksenamme on tuottaa tarkkaa sisältöä vanhempien kokemuksista hankkeesta. Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää hankkeen vaikutuksia perheiden hyvinvointiin. Lisäksi selvitämme, kuinka hyvin hanke on onnistunut tavoittaa perheiden tarpeet, sekä mitä kehitettävää hankkeessa perheiden mielestä on.

Opinnäytetyössä toteutamme syvähaastattelun yhdeksälle yhden vanhemman perheelle, jotka ovat olleet Pienperheyhdistyksen PPY:n hankkeessa ”Minullakin on kerrottavaa”. Siinä harrastusmestari etsii yhden vanhemman perheiden lapsille mielekkään harrastuksen ja tukee näin sekä lapsen että vanhemman hyvinvointia.

Toteutamme opinnäytetyömme laadullisena ja määrällisenä tutkimuksena. Keräsimme tutkimusaineiston yksilöhaastatteluina yhdeksältä yhden vanhemman perheeltä. Haastateltavat olivat PPY:n ja kyseisen hankkeen asiakkaita. Haastatteluaineisto litteroitiin ja analysoitiin sisällönanalyysina teemoittelua hyödyntäen. Vertaamme omia tuloksiamme PPY:n tekemään lomakekyselyyn.

Tutkimuksemme mukaan hankkeessa olevien perheiden hyvinvointi on kohentunut. Lapset ovat saaneet harrastamisesta sisältöä arkeen ja muutamassa tapauksessa harrastaminen on vaikuttanut positiivisesti heidän olemukseensa ja itsevarmuuteensa. Vanhemmat ehdottivat hankkeen kehittämiseen sosiaalisen median voimakkaampaa käyttöä mainonnassa, enemmän yhteistä toimintaa muiden perheiden kanssa. Ehdotuksemme hankkeelle on perheiden kanssa käytävä väliarviointi perheen yksilöllisten tavoitteiden toteutumisesta.

Asiasanat: harrastukset, hyvinvointi, yhden vanhemman perheet

ABSTRACT

Johannes Fagerstöm and Joel Lehtinen
Effect of hobbies on the well-being of single-parent families
59 pages and 3 appendices
Spring 2021
Diaconia University of Applied Sciences
Bachelor's Degree Programme in Social Services,
Bachelor of Social Services

The aim of the thesis is to produce accurate data of parent's experiences from the project. Objective of the thesis is to find out how the project has affected the well-being of the families, how well the project has succeeded to meet the demands of the families and to offer ideas for developing the project from the perspective of the families.

The thesis was conducted as an interview for nine single-parent families which have participated in the project *Minullakin on kerrottavaa* carried out by Single Parents' Association SPA. The aim of the project is to support the well-being of families by finding a desirable hobby for the children of single-parent families.

Thesis is carried out as a qualitative and quantitative research. The research material was collected from individual interviews of nine single-parent families. Interviewed families were customers of the Single Parents' Association and the project *Minullakin on kerrottavaa*. Interview material was transcribed and analyzed with content analysis and theme-based classification. The results of the thesis survey are compared with a questionnaire by Single Parents' Association.

According to the thesis study the well-being of the families has increased during the project *Minullakin on kerrottavaa*. Hobbies have had a positive impact to the appearance and the self-confidence of the children. For the development of the project parents suggested more activities with other families and a wider use of social media in marketing of the project and association. Thesis suggests that the realization of customers' family-specific objectives would be evaluated in the middle of the project in order for the project to meet the needs of the families.

Keywords: hobbies, single-parent families, well-being

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 YHDEN VANHEMMAN PERHEET	5
2.1 Yhden vanhemman perhe	5
2.2 Pienperheyhdistyksen toiminta	6
2.3 Minullakin on kerrottavaa -hanke	7
3 LASTEN HARRASTAMINEN	8
3.1 Harrastamisen hyödyt	8
3.2 Lasten harrastaminen kirkon näkökulmasta	11
3.3 Yhteisöllinen toiminta	12
3.4 Lasten harrastamistilastot ja taloudellinen tausta	13
3.5 Harrastamisen kulut ja kustannukset	14
4 SYRJÄYTYMINEN JA HYVINVOINTI	17
4.1 Nuorten syrjäytyminen ja sen ehkäisy	17
4.2 Hyvinvointi	18
4.3 Osallisuus	21
5 TUTKIMUSMENETELMÄ	22
5.1 Tarkoitus ja tavoitteet	22
5.2 Tutkimuskysymykset	22
5.3 Aineiston keruu	24
5.4 Analyysimenetelmät	25
5.5 Tutkimuksen luotettavuus	27
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	28
6.1 Perusteet haastattelulle	28
6.2 Puhelinhaastattelu	28
6.3 Haastattelu	29
6.4 Analyysi	30
7 TULOKSET	33
7.1 Harrastamisen vaikutus perheiden hyvinvointiin	33

7.2 Perheiden kokemukset hankkeen onnistumisesta	35
7.3 Hankkeen vaikuttavuuden kehittäminen.....	37
7.4 Tutkimuksen vertaaminen PPY:n lomakekyselyyn.....	37
8 JOHTOPÄÄTÖKSET	43
8.1 Harrastamisen vaikutus perheiden hyvinvointiin	43
8.2 Perheiden kokemus hankkeesta	45
8.3 Hankkeen vaikuttavuus ja sen kehittäminen	45
9 POHDINTA	47
9.1 Arviointi	48
9.2 Kehitysideat	49
9.3 Kirkollinen yhteistyö	50
9.4 Eettisyys ja luotettavuus.....	51
9.5 Johanneksen ammatillinen kasvu	53
9.6 Joelin ammatillinen kasvu	53
LÄHTEET.....	56
LIITE 1. Haastattelukysymykset.....	60
LIITE 2. Pienperheyhdistyksen kyselylomake	61

1 JOHDANTO

Vuonna 2019 Suomessa oli yhden vanhemman perheitä 186773 (SVT, 2020). Yhden vanhemman perheiden lasten syrjäytymisvaara on korkea tilanteissa, joissa lapsi jää pois sosiaalisesta toiminnasta perheen taloudellisen tilanteen vuoksi. Yhden vanhemman perheiden tukeminen on tärkeää syrjäytymisen ja yhteiskunnan ulkopuolelle jäämisen ehkäisemisen vuoksi.

Harrastusten kustannukset ovat kasvaneet merkittävästi 2000-luvulla. Harrastuksien kustannuksia kasvattavat siihen tarvittavat välineet ja kilpaileminen (Hakaniemi ym. 2018, 39). Yhden vanhemman perheellä ei ole samoja resursseja lapsen harrastamiseen ja sosiaaliseen toimintaan kuin perheillä, joissa on kaksi vanhempaa (Yhden Vanhemman Perheiden Liitto ry, i.a).

Teemme opinnäytetyön Pienperheyhdistyksen (PPY) hankkeesta "Minullakin on kerrottavaa - harrastuksesta sisältöä ja iloa lapsen elämään. Hanke tukee perheiden hyvinvointia etsimällä yhden vanhemman perheiden lapsille mielekkäitä harrastuksia, tarjoamalla taloudellista tukea harrastamiseen ja kuljettamalla lapsia harrastuksiin helpottaakseen vanhempien kiirettä.

Opinnäytetyö selvittää harrastamisen vaikutuksia yhden vanhemman perheiden hyvinvointiin. Tutkimme perheiden kokemusta hankkeeseen osallistumisesta. Tutkimuksesta nousseiden epäkohtien ja perheiden antaman palautteen perusteella teemme ehdotuksia hankkeen jatkokehittämiseksi.

2 YHDEN VANHEMMAN PERHEET

2.1 Yhden vanhemman perhe

Yhden vanhemman perhe tarkoittaa nimensä mukaisesti perhettä, jossa on yksi vanhempi. Yhden vanhemman perheen syynä voi olla vanhempien ero tai lapsen syntymä avioliiton ulkopuolella. Yhden vanhemman perheessä toinen vanhemmista asuu ilman puolisoa lasten kanssa. Tällöin vanhempi voi olla yhteis- tai yksinhuoltaja. Yksinhuoltaja on yksin vastuussa lapsen kasvatuksesta, kun taas yhteishuoltaja sopii toisen vanhemman kanssa lapsen asioista (InfoFinland, 2020.)

Suomen kotitalousväestöstä pienituloisten osuus oli 12 prosenttia vuonna 2019. Näissä kotitalouksissa oli 121 000 lasta. Yhden vanhemman perheillä on erityinen köyhyysriski, johtuen heidän pienituloisuusasteestaan, joka on 23 prosenttia. Pienituloisuusasteella tarkoitetaan pienituloisen väestön osuutta koko väestöstä. Tämä on kolminkertainen lukema verrattuna kahden vanhemman perheisiin, joiden pienituloisuusasteensa on 7 prosenttia. Suurimmillaan pienituloisuusaste on silloin, kun perheen lapset ovat alle kouluikäisiä. Köyhyysriskiä lisää myös perheen suurempi lapsiluku. Kesäkuussa vuonna 2017 yleistä asumistukea saivat 60 100 yksinhuoltajaperhettä (49 prosenttia perheistä) ja perustoimeentulotukea saivat 20 400 (17 prosenttia perheistä). Kahden huoltajan perheistä 31 000 saivat asumistukea (7 prosenttia perheistä) ja 12 700 perhettä saivat perustoimeentulotukea (3 prosenttia perheistä)(Yhden Vanhemman Perheiden Liitto ry, i.a.)

Hankkeen kohderyhmänä ovat pääkaupunkiseudun yhden vanhemman perheet, jotka elävät haavoittuvissa olosuhteissa ja joiden 7–16-vuotiaat lapset eivät harrasta mitään. Haavoittuvissa olosuhteissa elävillä vanhemmilla ei välttämättä ole voimavaroja tukea lastaan, jotta tämä löytäisi mielekkään ja säännöllisen harrastuksen. Tärkeintä PPY:lle on, että lapsien erilaisuutta arvostetaan ja heidän toiveitaan kunnioitetaan. Tämä tarkoittaa sitä, että lapset voivat harrastaa omaksi ilokseen tai tavoitteellisesti, yksin tai useamman henkilön kanssa. PPY arvioi

perheiden tilannetta kokonaisvaltaisesti ja auttaa heitä löytämään ulkopuolista tukea. Tuki voi olla muodoltaan esimerkiksi muiden järjestöjen tarjoama vertais- ja vapaaehtoistoiminta, tukihenkilö- ja mentoritoiminta, tai konkreettinen apu arjen keskelle. Hankkeessa yhdistyvät ehkäisevä perhetyö, matalan kynnyksen auttaminen, vertaistoiminta sekä ohjaus ja neuvonta (Pienperheyhdistys, i.a.-a)

2.2 Pienperheyhdistyksen toiminta

PPY on kolmannen sektorin kansalaisjärjestö, jonka perustivat Helsingin Ensikodissa asuneet äidit vuonna 1968. PPY perustettiin yhden vanhemman perheiden hyvinvoinnin tueksi ja yhteiskunnan epäkohtiin vaikuttamiseksi. PPY tukee yhden vanhemman perheiden lasten harrastamista ja ottaa huomioon eron kohdanneet perheet.

PPY:n toimintaan voi osallistua monella eri tavalla. Yhdistys järjestää perhekahviloita, retkiä, leirejä ja vertaisryhmiä. Yhdistyksen vapaaehtoistoimintaan voi osallistua mm. mieskaverina, kummimummina ja -vaarina sekä tukihenkilönä. Vertais- ja vapaaehtoistoiminta mahdollistavat osallistujien toimimisen yhdessä ja antavat mahdollisuuden perheiden suoraan tukemiseen.

PPY:ssä toimii yli 300 vapaaehtoista, yli 600 jäsenperhettä, 10 vakituista työntekijää, sekä noin 50 ohjaajaa ja lastenhoitajaa tuntipalkalla. PPY:tä rahoittavat Veikkauksen tuella Sosiaali- ja terveysministeriö (STEA) ja Helsingin kaupunki. Mieskaveritoimintaa tukee Ragnar ja Ekbergin säätiö. PPY:n yhteistyökumppaneita ovat mm. Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupungit, seurakunnat, sosiaalialan oppilaitokset, Setlementtiliitto, Lastensuojelun keskusliitto, SOSTE sekä monet muut yritykset ja järjestöt (Pienperheyhdistys, i.a.-b). PPY:n ”Minullakin on kerrottavaa” -hanke on osa Suomi 100 -avustusohjelmaa ”Kaikille eväät elämään” ja on Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen (STEA) rahoittama. Hankkeen yhteistyötahoina toimii STEA, HOPE ja LapsiArkki sekä monet eri palveluntuottajat (Pienperheyhdistys, i.a.-a).

2.3 Minullakin on kerrottavaa -hanke

Minullakin on kerrottavaa – harrastuksesta sisältöä ja iloa lapsen elämään on PPY:n hanke, joka tukee yhden vanhemman perheiden lasten harrastamista. Kyseinen hanke aloitettiin syksyllä 2017 ja se on ollut aktiivisena vuoteen 2020 asti. Kolmen vuoden aikana hanke on kohdannut 32 pienperhettä löytämään ja aloittamaan heitä kiinnostavan harrastuksen (Anttonen, 2019).

Hankkeessa tarkoituksena on löytää yhden vanhemman perheiden lapsille säännöllinen harrastus. Harrastusmestari toimii arjen kumppanina vanhemmalle (Anttonen, 2019). Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että vanhemmalle järjestetään omaa aikaa huolehtimalla lapsien harrastuksiin kulkemisesta. Hanke mahdollistaa lapsen tutustumisen erilaisiin harrastuksiin ja antaa tilaisuuden kiinnostua uusista asioista. Vanhempi saa tukea omaan jaksamiseensa ja perheet löytävät apua arjen haasteisiin.

“Minullakin on kerrottavaa” -hanketta johtaa harrastusmestari. Perheet ottavat yhteyttä pääasiassa puhelimen tai sähköpostin kautta, jonka jälkeen sovitaan tapaaminen. Ennen tapaamista perheet täyttävät esitietolomakkeen, jossa kysellään lapsen ja perheen harrastustaustaa ja yleisiä tietoja perheen arjesta. Harrastusmestari kuuntelee lapsen toiveita harrastuksen suhteen ja etsii lapselle sellaisen harrastuksen, jota lapsen on mahdollista harrastaa senkin jälkeen, kun yhteistyö harrastusmestarin kanssa päättyy. Mikäli lapselle ei ole selvää, mitä hän haluaa harrastaa, harrastusmestari voi viedä lapsen kokeilemaan erilaisia harrastuksia. Lapsi saa Harrastusmestarista itselleen turvallisen ja kannustavan aikuisen, joka kulkee hänen kanssaan harrastukseen, kunnes lapsi kokee pärjäävänsä itse. (Harrastusmestari. Henkilökohtainen tiedonanto 29.1.2020.)

3 LASTEN HARRASTAMINEN

3.1 Harrastamisen hyödyt

Harrastaminen tarkoittaa henkilön vapaa-ajalla toteuttamaa toimintaa. Jokapäiväisessä elämässä sana harrastus tarkoittaa toimintaa vapaa-ajalla tai tekemistä, joka voi antaa hyödyllisiä taitoja, rauhoittaa tai tuottaa mielihyvää. Harrastus pitää sisällään useita elementtejä, jotka tukevat lapsen kehitystä ja itsetuntoa. Harrastamisen neljään osa-alueeseen kuuluvat lapsen itsetunnon ja minäkuvan tuki, lapsen itsenäisyyden ja sosiaalisuuden tuki, lapsen tietojen ja taitojen kehittyminen harrastamisen kautta, sekä harrastaminen vastapainona koulutyölle rentoutumisen ja ilon lähteenä.

Ohjaajan opastuksella harrastaminen tarjoaa lapselle rakennusaineita oman itsetunnon ja minäkuvan myönteiseen kehittymiseen. Kannustavan palautteen ja kehittämisalueiden esittämisen kautta hyvä ohjaaja auttaa lasta näkemään itsensä realistisesti, mutta ei kuitenkaan keskity virheiden osoittamiseen. Lapsi näkee omat kykynsä positiivisesti kehittymisen, oivaltamisen ja uuden oppimisen yhteydessä. Lapsen on myös hyvä peilata itseään turvalliseen ohjaajaan. Hyvä ohjaaja toimii lapselle positiivisena esikuvana ja antaa lapselle tunteen siitä, että häntä arvostetaan ja kuunnellaan. Ohjaajan kanssa on helpompi käsitellä harrastamisessa vastaan tulevia pettymyksiä. Nämä tekijät auttavat lasta turvallisessa ja hyvässä kasvussa (Kukkasniemi & Kukkasniemi 2010, 163—164.)

Sosiaalistumisen näkökulmasta harrastamisella on positiivisia vaikutuksia. Lapsi oppii hyväksymään erilaisuutta ja tulemaan toimeen erilaisten ihmisten parissa joukkuepelien tai muun ryhmäharrastuksen avulla. Lapsen kommunikaatiokyvyt kehittyvät sosiaalisissa harrastuksissa. Lapsi on luonnostaan hyvin itsekeskeinen, mutta pikkuhiljaa lapsi oppii käyttämään sosiaalisia taitojaan ja kykenee ottamaan toiset ihmiset huomioon. Lapsen kokemukset ryhmään kuulumisesta ja me-hengestä lisääntyvät ryhmän ja kavereiden kautta. Lapsi oppii myös arvostamaan toisten kykyjä. Harrastaminen tukee lapsen itsenäistymistä, kun hän saa ottaa vastuuta esimerkiksi harrastukseen itsenäisesti kulkemisen muodossa.

Harrastaminen on ensimmäisiä osia lapsen elämässä, jossa hän pääsee itse ottamaan vastuuta. Vanhemmat auttavat lasta, esimerkiksi repun pakkaamisessa, mutta mahdolliset tehtävät, joita lapsi saa harrastuksen yhteydessä, ovat osa hänen velvollisuuttaan. Esimerkiksi bussimatka harrastukseen voi olla merkittävä kokemus. Itsenäinen kulkeminen harrastukseen antaa lapselle selviytymisen kokemuksen. (Kukkasniemi & Kukkasniemi 2010, 164)

Harrastamisen kautta lapsi oppii erilaisia tietoja ja taitoja, joita hän voi hyödyntää elämässään. Esimerkiksi urheiluharrastukset tarjoavat hyvän kunnon lisäksi motoriikka- ja koordinaatiotaitoja sekä opastavat liikunnalliseen elämäntapaan. Motoristisia ja itseilmaisun taitoja tarjoavat puolestaan soiton, laulun, maalaamisen, piirtämisen, tanssin ja teatterin kaltaiset taideharrastukset ja parhaimmassa tapauksessa lapsi oppii luovan tavan ilmaista itseään. Pienoismallit kehittävät kärsivällisyyttä ja hienomotoriikkaa ja kokkikerhot opettavat lasta tekemään ruokaa (Kukkasniemi & Kukkasniemi 2010, 164—165.)

Rentouttavan ja arjesta irrottavan tunteen merkitys antaa suurta arvoa harrastamiselle. Harrastusten merkitys on kasvanut huomattavasti lapsen kouluarjessa jaksamisessa samalla kun taito- ja taideaineiden määrää on toistuvasti vähennetty. Harrastuksen merkitys lapsen henkisen hyvinvoinnin tuojana on myös kasvanut. Harrastusten positiivisia ja voimaannuttavia vaikutuksia ei juurikaan kiistetä 2000-luvun Suomessa. Kuitenkin harrastaminen on ottanut yhä vakavamman ja tavoitteellisemman suunnan. Tästä hyvänä esimerkkinä on urheilujoukkueiden tasoryhmät. Onkin tärkeää tarkastella harrastusten sisältämiä arvomaailmoja kriittisesti ja lapsilähtökohtaisesti (Kukkasniemi & Kukkasniemi 2010, 165.)

Harrastaminen on tärkeä osa lapsen kehitystä. Tänä päivänä harrastusten merkitys näkyy kasvokkain tapahtuvan vuorovaikutuksen, harrastavan lapsen itseilmaisun ja monimuotoisen ja rohkaisevan toiminnan tarjoajina. Harrastukset mahdollistavat syrjäytymisen ehkäisyn ja voivat olla apuna syrjäytyneille nuorille. Harrastuksissa keskeisiä ilmiöitä ovat itsensä kehittäminen, kaverisuhteiden luominen, yksilön vahvuuksien löytäminen, unelmien tavoittelemine ja lapsen ja nuoren mielekäs vapaa-ajan käyttö (OKM, 2017:19.)

Liikunnan harrastaminen parantaa immuunijärjestelmää ja ehkäisee erilaisia sairauksia, kuten liikuntaelinsairauksia ja myöhemmällä iällä tyypin 2 diabetesta. Sairauksien ehkäisemisen lisäksi liikunnalla on erilaisia positiivisia vaikutuksia, kuten mielialan kohentuminen, keskittymiskyvyn tehostuminen, stressin vähentyminen ja unen laadun paraneminen (UKK, 2020.) Liikunnallinen harrastus edistää unen saamista ja laatua. Unettomuutta, mielialanlaskua ja ahdistuneisuutta voidaan lievittää säännöllisellä liikunnalla. Vastaavasti päiväaikainen vireystila kohtaa ja unenlaatu paranee harrastamalla liikuntaa. Tästä hyötyy erityisesti ihmisen syvänunen vaihe, joka lisääntyy liikunnallisella aktiivisuudella (Pihl & Aronen 2012, 101–102.)

Liikunnalla voidaan ehkäistä ja parhaimmassa tapauksessa hoitaa masennusta. Liikunta vaikuttaa monien eri mekanismien kautta fyysiseen ja psyykkiseen terveydentilaan. Fyysisen mallin mukaan liikunta nopeuttaa kehon verenkiertoa ja nostaa kehon lämpötilaa, jonka kautta aivojen vireystila paranee ja fyysiset ahdistusoireet lievenevät. Kehon lämpötilan kasvaessa, lihasjännitys vähenee, mikä puolestaan rentouttaa kehoa. Biokemiallisessa mallissa liikunnan esitetään tuottavan enemmän serotoniinia, joka puolestaan vähentää masennusta ja parantaa muistia ja unen laatua. Psykososiaalisessa mallissa tarkastellaan oman kehon toimintakykyä, johon liittyy saavuttamisen, voittamisen ja hallinnan tunteita. Liikunnan harrastaminen voi olla sosiaalinen tapahtuma, jossa kahden tai useamman henkilön välisellä vuorovaikutuksella on merkitystä (Pihl & Aronen 2012, 101–102.)

Ihmisen perustoimintoihin kuuluu fyysinen aktiivisuus, joka on terveyden tärkeä perusta koko elämän ajan. Fyysisessä aktiivisuudessa keskeistä on energiankulutus. Riittävä energiankulutus tukee kehon aineenvaihduntaa ja normaaleja ruumiintoimintoja. Fyysinen aktiivisuus onkin koko lapsuuden ja murrosiän aikana tuki- ja liikuntaelinten, sekä motoristen perustaitojen kehityksen kannalta tarpeellinen. Fyysisen aktiivisuus esiintyy omana osa-alueena Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) lapsen oikeuksien yleissopimusta. (WHO Regional Office for Europe 2016.)

3.2 Lasten harrastaminen kirkon näkökulmasta

Tänä päivänä vanhemmat pyrkivät etsimään lapsilleen myöhempää elämää tukevia harrastuksia; sellaisia harrastuksia, jotka kehittävät lasta ja tukevat pärjäämistä kilpayhteiskunnassa. Tästä näkökulmasta esimerkiksi englannin kielen alkeiskurssi saattaa mennä seurakuntien kerhojen edelle. Pärjäämistä ja suorittamista korostava yhteiskunta voi kasata monelle lapselle ja nuorelle niin suuren paineen, että sen sietäminen muodostuu ylitsepääsemättömäksi (Kukkasniemi & Kukkasniemi 2010, 171—172.)

Seurakunnilla on resursseja, osaamista ja henkilökuntaa järjestää lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä tukevaa toimintaa. Toisin kuin esimerkiksi kouluja seurakuntia ei rajoita tiukat opetussuunnitelmat. Seurakunnat järjestävät monipuolista toimintaa eri ikäluokille. Lapsille on tarjolla erilaisia kerhoja ja retkiä, nuorille vapaata olemista ohjattua toimintaa ja erilaisten kerhojen ohjaamista.

Seurakunta voi tulla lasta tai nuorta vastaan yhteisönä, joka ei vaadi pärjäämistä tai suorittamista, vaan toimii sellaisten tekijöiden vastapainona. Lapsi ja nuori saa parhaimmassa tapauksessa arvokkaan kokemuksen olemalla oma itsensä ilman suorittamista. Seurakunnan tulee haastaa yhteiskunnan suorituskeskeisyys omiin arvoihinsa perustuvalla vaihtoehdolla, jossa keskeistä on hyväksynnän ja rauhallisuuden ilmapiiri. Seurakunnat voivat mahdollistaa lapselle harrastamisen ilman paineita, esimerkiksi salibandykerhojen ja muiden harrastuskerhojen kautta. Muiden ihmisten kanssa yhdessä tekeminen, positiiviset kokemukset ja arvostavat aikuiset, ovat erityisen tärkeitä tekijöitä lapsen minäkuvan ja itsetunnon kehityksen kannalta. Luotettavat ja turvalliset aikuiset ovat erityisen tärkeitä lapsen kehityksen kannalta. Vapaa-ajan toimintaa järjestävät tahot ovat tärkeässä roolissa, sillä joidenkin lasten kohdalla kerhon ohjaaja voi olla ainoa turvallinen aikuinen vanhemman lisäksi. (Kukkasniemi & Kukkasniemi 2010, 171—172)

Kirkon strategisissa suuntaviivauksissa kirkon toiminnan perusteeksi on määriteltä toisten kunnioittaminen ja arvostaminen syrjimättä ketään. Kirkko on paikka, jossa on turvallinen ilmapiiri, ja jokainen lapsi ja nuori saa kasvaa rauhassa

fyysisesti, henkisesti ja hengellisesti. Kirkko pitää tärkeänä sitä, että jokainen tulee nähdyksi ja kuulluksi. Kirkko mahdollistaa jokaisen kokonaisvaltaisen kasvun omana itsenään, lähimmäisenä ja yhteisönsä jäsenenä (Suomen ev.lut. kirkko. Meidän kirkko – kasvamme yhdessä, 2.) Seurakunnat pyrkivät kohtaamaan jokaisen aikuisen, nuoren ja lapsen, hyväksyen ja kristillisen ihmiskäsityksen mukaisesti. Ihmisen perustarpeisiin kuuluu hyväksytyksi ja rakastetuksi tuleminen omana itsenään. Perhelähtöiset seurakunnat tuovat rohkeasti esille erilaiset arkiset huolet sekä huolen lasten, nuorten ja aikuisten parisuhteesta ja hyvinvoinnista. Myös turvallisen tilan luominen perheiden kohtaamisille on yksi perhelähtöisten seurakuntien tavoitteista (Suomen ev.lut. kirkko. Perhelähtöisten seurakuntien suuntaviivat, 3.)

Hankkeen harrastusmestari on omaksunut työssään tämän lähtökohdan, jossa ei etsitä lapselle harrastusta kilpailumielessä vaan lapsen toiveet ja mieltymykset otetaan huomioon ilman painostavaa ilmapiiriä. Harrastusmestarilla on rohkaiseva ja kannustava ote hankkeeseen osallistuville, jotta lapset ja heidän vanhempansa voivat pitää häntä luotettavana ja turvallisenä esikuvana. Harrastusmestari osoittaa arvostusta lapsia kohtaan ja saa heidät ylittämään itsensä. Tämä on hyvin merkittävää heidän itsetunnolleen ja minäkuvalleen.

3.3 Yhteisöllinen toiminta

Yhteisöllisen ryhmätoiminnan vaikutus nuoren myönteisen kehityksen tukeen havaittiin amerikkalaisen Richard M. Lernerin johtamassa tutkimusryhmässä (positive youth development (PYD)). Tutkimuksessa havaittiin, että toiminnan jatkuvuus ja nuoren ja aikuisen välinen myönteinen suhde ovat erityisen merkityksellisiä nuoren kehitykselle. Haastava toiminta mahdollistaa nuoren oppia ja kokeilla uusia taitoja, joissa joutuu mukavuusalueen, eli totutun tekemisen ulkopuolelle. Kuitenkin toiminnan tulee tarjota uusien opittujen taitojen käyttämiseen ja hyödyntämiseen tarkoitettua foorumin, joka on toimintaan osallistuville turvallinen ja sosiaalisesti arvostettu. Hyvänä esimerkkinä myönteisestä ryhmätoiminnasta antavat seurakuntien isostoiminnat, jossa voi empiiristen tutkimustulosten valossa huomata, että nuori kasvaa ja kehittyy monin eri tavoin. Saman ilmiön voi havaita

myös seurakuntien kerhotoiminnassa ja rippikoulussa, jossa kasvu tapahtuu nuoren tiedostamatta.

Pitkittäistutkimuksesta havaittiin monipuolinen vaikutus nuoreen toiminnassa, joka tukee nuoren kasvua ja kehitystä. Kyseinen toiminta kehittää nuorta ja sitä kautta antaa myönteisen kuvan nuoren osaamisesta ja pystyvyydestä. Tätä kautta myös nuoren itseluottamus, omanarvontunto ja minäpystyvyys kehittyvät, eli nuori oppii uskomaan itseensä ja kykyihinsä. Kehitystä tukeva toiminta laajentaa nuoren elämässä olevia ihmissuhdeverkostoja ja vahvistaa nuoren moraalintajua ja eettistä ajattelua. Toiminnassa nuoren myötätunto muita ihmisiä kohtaan ja välittämisen tunne vahvistuu. Nuoren vaikuttamisen halu muihin ihmisiin ja yhteiskuntaan kasvaa, kun nuoren osallisuuden kokemus vahvistuu. Nuori kasvaa ja oppii kaikilla yksilön osa-alueilla toiminnan yhteydessä. Osallistava toiminta ja yhteisöllinen nuorisotyö antavat erinomaiset aikuisuuteen tarvittavat valmiudet (Porkka 2021, 156.)

3.4 Lasten harrastamistilastot ja taloudellinen tausta

Vuonna 2018 tehdyssä lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimuksessa tarkasteltiin harrastamista, harrastamishalukkuutta, harrastamisen määrää ja syitä harrastamattomuuteen. Tutkimukseen osallistuneet olivat 6–29-vuotiaita. Alle 15-vuotiaiden lasten kohdalla osa kysymyksistä esitettiin huoltajille. Syynä tähän ovat esimerkiksi taloudelliset kysymykset, joihin lasten on mahdotonta tietää vastausta. Lasten ja nuorten harrastamista tarkasteltiin suuralueittain, joihin kuuluvat Helsinki-Uusimaa, Etelä-, Länsi-Suomi sekä Pohjois- ja Itä-Suomi. Tutkimuksen mukaan toistuva piirre vastaavissa tutkimuksissa on, että iän myötä liikunta ja varsinkin ohjattu liikunta vähenee merkittävästi. Lapsena ohjattu tai itsenäinen liikkuminen on hyvin aktiivista, mutta iän myötä liikunnan harrastaminen erkaantuu elämäntavasta. Samalla myös liikuntaympäristö ja liikkumisen tavat vaihtuvat. Vuoden 2018 tutkimuksessa kysyttiin lasten ja nuorten harrastamisen osuutta peruskysymyksellä: ”Harrastatko nykyisin jotain, aivan mitä tahansa liikuntaa?” Myöntävästi kysymykseen vastasi lapsista ja nuorista 88 prosenttia, vaikka teoriassa harrastavien lasten ja nuorten osuus voisi olla suurempikin, sillä puolet (54

prosenttia) niistä liikuntaa harrastamattomista (11 prosenttia) haluaisi harrastaa liikuntaa jollain muotoa. Vain neljä prosenttia kaikista vastanneista ei harrastanut eikä halunnut harrastaa missään muodossa liikuntaa. Lähes jokainen alle 10-vuotias lapsi kertoi jollain muotoa harrastavansa liikuntaa (97 prosenttia). 15–29-vuotiaiden liikunnan harrastamisen osuus laskee jonkin verran, mutta liikkumisen tavat ja liikunnan määrä muuttuvat tuolloin merkittävästi. Tämä on yhteinen ilmiö sekä tytöillä että pojilla, vaikka havaittavissa on pientä sukupuolen mukaista eroa 15–19-vuotiaiden liikkuvien nuorten kohdalla, jossa 89 prosenttia tytöistä ja vastaavasti 82 prosenttia pojista kertoivat harrastavansa liikuntaa jollain tapaa (Hakanen ym. 2018, 15–18.)

Tutkimuksen tuloksissa näkyi myös kotitalouksien ja perheiden taloudellinen tilanne. Lapset, jotka tulevat hyvin toimeentulevista kotitalouksista, harrastavat liikuntaa 11 prosenttiyksikköä enemmän kuin lapset, jotka tulevat kotitalouksista, joissa koetaan taloustilanne huonoksi. Tämä ero on yhtenäinen kaikissa ikäluokissa paitsi 15–24-vuotiaiden ikäluokassa. Huonossa taloudellisessa tilanteessa olevien kotitalouksien liikuntaa harrastamattomista lapsista 63 prosenttia haluaisi aloittaa liikunnan harrastamisen. Hyvistä taloudellisista oloista tulevilla vastaava osuus on 45 prosenttia. Tutkimuksessa kysyttiin myös nuorten (15–29-vuotiaiden) koulutuksesta ja sen hetkisestä päätoimesta liikunnan ohella. Eniten liikuntaa harrastavat korkeammin koulutetut nuoret. Vastaavasti vähiten liikuntaa harrastavat työttömät, muun työvoiman ulkopuolelle jääneet ja vanhempainvaapaalle jääneet nuoret (Huhta 2015). Tulokset ovat pysyneet samoina verrattuna aiempiin tutkimuksiin (Myllyniemi & Berg 2013, 61). Äidin koulutuksella on myös havaittava yhteys yli 15-vuotiaiden nuorten liikunnan harrastamiseen. Korkeasti koulutettujen äitien lapsista 89 prosenttia kertoi harrastavansa liikuntaa. Vastaavasti pelkästään peruskoulun suorittaneet ja ilman tutkintoa olevien äitien lapsista 73 prosenttia kertoi harrastavansa jotain liikuntaa (Hakanen ym. 2018, 15–18.)

3.5 Harrastamisen kulut ja kustannukset

Seuroissa liikunnan harrastaminen on kallistunut. Siinä missä harrasteliikunta on kallistunut hieman, vastaavien harrastusten kilpaurheilun, jossa

harrastusintensiteetti on huomattavasti kasvanut, on kallistunut jopa 2–3-kertaiseksi 2000. Kalleimpia lajeja olivat mm. taitoluistelu ja ratsastus ja edullisimpia uinti ja salibandy (Puronaho 2014, 73.)

Liikuntalain (L 390/2015) ja aikaisempien liikuntaa koskevien lakien vuosilta 1979 ja 1998 ideana on, että jokaisella kansalaisella on sivistyksellinen perusoikeus harrastaa liikuntaa. Kansalaisille tulee järjestää liikuntaa liikunnan ja urheilun kansalaisjärjestöjen toimesta. Liikuntapaikkojen rakentaminen sekä toiminnan rahoittaminen on valtion ja kuntien tehtävä (Suomi, 2015). Tärkein tehtävä liikuntalaeilla on ollut tasa-arvon edistäminen liikunnalla (Suomi, 2015).

Vuonna 2016 Opetus- ja kulttuuriministeriön nuoriso- ja liikuntapolitiikan osasto julkaisi muistion, jossa käsiteltiin lasten ja nuorten liikuntaharrastusten kustannuksista (OKM 2016). Muistion laatimisen yhteydessä toteutettiin liikunnan harrastamisen kustannuksiin liittyvä laaja kysely. Kyselyn mukaan vuositasolla seuraharrastamisen hinta on niin sanotuissa harrasteseuroissa keskimäärin 2 200 euroa ja 3 300 euroa niin sanotuissa kilpaseuroissa. Lajien välillä oli merkittäviä vuotuisia kustannuksellisia eroja urheiluseuraharrastamisen yhteydessä. Kokonaiskustannusten täsmällinen selvittäminen on kuitenkin haastavaa, sillä jäsen- ja lisenssimaksut, liikuntamaksut, turnausmaksut, varusteet, matka- ja matkustuskulut ja muut kulut muodostavat pitkälle aikavälille jakaantuvan ja moninaisen kustannuserän. Tutkimuksissa haastateltavat voivat muistin varassa jättää laske-matta esimerkiksi varustekulut tai joku voi ottaa tai jättää laskusta matkustuskulut. Kuitenkin jokaisessa tutkimuksessa on tultu samaan johtopäätökseen, että harrastusten kustannukset ovat merkittävästi kasvaneet 2000-luvulla (Hakanen ym. 2018, 39.)

Vuonna 2016 tehdyssä tutkimuksessa näkyvät seuraliikunnan korkeat kustannukset. Tutkimukseen osallistuneista 6–14-vuotiaiden vanhemmista, joiden lapsi käy seuratoiminnassa, ilmoitti joka kolmas vanhempi kustannusten ylittävän 100 euroa kuussa. Vain 5 prosenttia niistä vanhemmista, joiden lapsi on seuratoiminnan ulkopuolella, kertoiva kustannusten olevan yli 100 euroa kuussa. Yli 70 euron ylittävistä kuukausikuluista seuratoiminnassa ilmoittivat hieman yli puolet vanhemmista. Vastaavasti 70 prosenttia niistä vanhemmista, joiden lapset ovat

seuratoiminnan ulkopuolella, ilmoittivat kustannusten jäävän alle 30 euroon kuussa. Tutkimuksen mukaan harrastamisen kustannukset vaikuttavat kasvavan iän myötä. 6 prosenttia 6-vuotiaiden vanhemmista kertoi kuukausikustannusten menevän yli 100 euroa, kun taas 10–14-vuotiaiden vanhemmista 30 prosenttia kertoi harrastuskustannusten ylittävän 100 euroa. Vastaavasti alle 30 euroa maksavan harrastamisen määrä tippuu 40 prosentista 30 prosenttiin tultaessa 10–14-ikävuoteen. Harrastusten kustannuksilla on selvät erot myös kaupunkien ja maaseutujen välillä. Vanhempien kustannusraporttien mukaan. Maaseutu ympäristössä asuvista vanhemmista 20 prosenttia kertoi lapsen harrastuskustannukset ylittävän 70 euroa, kun taas kaupunkiympäristössä asuvista vanhemmista yli puolet ilmoittivat vastaavan summan (Hakanen ym. 2018, 39–41.)

4 SYRJÄYTYMINEN JA HYVINVOINTI

4.1 Nuorten syrjäytyminen ja sen ehkäisy

Myrskylän (2012) mukaan syrjäytyneitä ovat ne opiskelun ja työvoiman ulkopuolella olevat nuoret, joilla ei ole muuta koulutusta peruskoulun ohella. Vuonna 2013 Suomessa oli noin 110 000 20–29-vuotiasta nuorta, joilla ei tutkintoa perusasteen jälkeen. Toisen asteen koulutuksen puuttuminen on yhteiskunnasta ja työmarkkinoilta syrjäytymisessä merkittävä tekijä. Lisäksi Työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) raportin mukaan vuonna 2012 arvioitiin tilastojen ulkopuolella olevan 25 000 ”kadonnutta nuorta”, jotka eivät ole työelämässä, koulutuksessa tai ilmoittautuneet työnhakijoiksi (TEM 2012, 6). Syrjäytymisen ehkäisyllä tarkoitetaan niitä toimia tai tekoja, jotka lisäävät perheiden osallisuutta sosiaalisissa ympäristöissä.

Vanhempien voimavarat tukea lasta ja nuorta heikkenevät taloudellisen epävarmuuden aikana. Epävarmoina aikoina tarvitaan huomattavasti apua erityisesti vanhempien yksinäisyyteen, parisuhdeongelmiin, lähisuhdeväkivaltaan sekä päihde- ja mielenterveysongelmiin. Yhteiskunnan tuki lasten hyvälle kehitykselle ja kasvulle on heikentynyt säästöjen takia. Vähävaraisten perheiden lasten ja nuorten tasapainoinen kehitys on vaarassa, mikäli opetuksesta, kasvatuksesta ja perheille suunnatuista palveluista vähennetään resursseja. (Salmi ym. 2012, 2–4)

Lasten ja nuorten keskuudessa ilmenee monenlaista lisääntyntä pahoinvointia, johtuen lasten ja nuorten maailman vaativuudesta sekä lasten jokapäiväisten kasvu ympäristöjen heikentynyt kyky tukea lapsia. Vaikka suurimmalla osalla lapsista ja nuorista on hyvät edellytykset kehittymiseen, syrjäytymisen vaarassa olevien joukko kasvaa. Useimmat heistä ovat tarvinneet muun muassa erityisopetusta, psykiatrista laitoshoidtoa, kasvatusta ja perheneuvolan palveluita tai lastensuojelun avohuollon palveluita. (Salmi ym. 2012, 2–4.)

Toimeentulolla on vahva yhteys syrjäytymiseen. Erityisesti korkeassa köyhyysriskissä olevien lapsiperheiden ja yksinhuoltajien toimeentulo on vaikeutunut

vuosien saatossa. Vuodesta 2012 vuoteen 2016 yksinhuoltajatalouksien vuokra-asumisen kustannukset ovat nousseet 219 eurolla. Asumiskustannusten kasvu on mahdollisesti pois lasten harrastamisesta (Tilastokeskus 2016). Tämä heijastuu paineena toimeentulotukeen kunnan taloudessa.

Perheiden heikentynyt taloudellinen asema vaikuttaa negatiivisesti lasten ja nuorten mahdollisuuteen opiskella. Terveys- ja hyvinvoinninlaitoksen (THL) mukaan nuoret, jotka jäävät vain peruskoulun varaan, tulevat maksamaan yhteiskunnalle keskimäärin noin 370 000 euron lisäkustannukset verrattuna niihin nuoriin, jotka jatkavat opintojaan (THL, 2018).

Lapsella ja nuorella on riski jäädä kaveriporukan ulkopuolelle, mikäli näillä ei ole varaa harrastuksiin ja yhteydenpitovälineisiin kavereiden kanssa. Syrjäytymisriski kasvaa yksinäisyyden myötä. Joka neljäs monilapsisen perheen vanhempi ja joka kolmas yksinhuoltaja ei pysty hankkimaan kännykkää lapselleen tai maksamaan harrastuksia. Kunnan nuoriso- ja harrastustoiminnalla on tärkeä rooli järjestää kaikille lapsille ja nuorille eri toimintamahdollisuuksia (Salmi ym. 2012, 5.)

4.2 Hyvinvointi

Käsitteenä hyvinvointi on varsin monitulkintainen. Monet tutkijat käsittävät hyvinvoinnin niin, että se kattaa laajemmin ihmisen aineellisen perustan lisäksi myös terveyden, sosiaaliset suhteet ja sosiaalisen identiteetin. Koetulla hyvinvoinnilla tarkoitetaan yksilön itse tärkeään asemaan asettamia hyvinvoinnin ulottuvuuksia (Kestilä & Karvonen 2019, 96.) Hyvinvointia voi tarkastella yhteiskunnan näkökulmasta kahdelta eri tasolta. Makrotasolla puhutaan yhteiskunnan hyvinvointivaltiosta ja hyvinvointi yhteiskunnasta. Mikrotasolla voidaan puhua yksilön hyvinvoinnista ja menestymisestä elämän eri osa-alueilla. Yksilöiden hyvinvoinnilla voidaan mitata yhteiskunnan hyvinvointia (Niemelä 2010, 16.) Hyvinvoinnin ja onnellisuuden käsitteitä on haastavaa määritellä tyhjentävästi, johtuen niiden moniulotteisuudesta. Subjektiiivisella hyvinvoinnilla tarkoitetaan yksilön itsearviota elämäntyytyväisyydestään sekä positiivisten että negatiivisten tunteiden määrästä (Leskisenoja & Sandberg 2019, 28.)

THL:n mukaan yksilön hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä ovat muun muassa sosiaaliset suhteet, onnellisuus, itsensä toteuttaminen ja sosiaalinen pääoma (THL, 2020). Terveys, materiaallinen hyvinvointi ja koettu hyvinvointi rakentavat pohjan ihmisen hyvinvoinnille. Koettua hyvinvointia on ihmisen terveydentila ja tyytyväisyys elämäänsä. Materiaallinen hyvinvointi syntyy taloudellisen toimeentulon ja aineellisten elinolojen perustasta. Yksilön ihmissuhteet, osallistumisen kokemus, arvostetuksi tuleminen, hyvälaatuinen asuinympäristö, mielekäs tekeminen ja oikeudenmukainen kohtelu lisäävät hyvinvointia tietyn elintason saavuttamisen jälkeen (Lammi-Taskula & Karvonen 2014, 13.) Materiaalisella hyvinvoinnilla tarkoitetaan niitä asioita, jotka liittyvät myönteisesti taloudelliseen tilanteeseen. Lapsen kohdalla näitä ovat tavarat ja asiat, jotka esiintyvät tavallisesti siinä kulttuurissa ja yhteiskunnassa, jossa lapsi elää sekä riittävä ravinto ja asuimistaso (Minkkinen, 2016, 62.)

Kolmea hyvinvoinnin ulottuvuutta sovelletaan pohjoismaisessa hyvinvointitutkimuksessa. Ensimmäinen ulottuvuus on elintaso, toinen sosiaaliset suhteet tai psykologinen hyvinvointi ja kolmas on mielekäs tekeminen tai itsensä toteuttaminen. Ulottuvuuksien takana on Erik Allardtin (1976), suomalaisen sosiologin hyvinvointiteoria. Teoriassa on määritelty hyvinvoinnin ulottuvuudet termein having (aineellinen elintaso), loving (sosiaaliset suhteet) ja being (itsensä toteuttaminen). Allardtin mukaan elintason osatekijöiksi lukeutuu asuinolosuhteet, taloudelliset resurssit, työllisyys ja työolot, koulutus ja terveys. Perhe, suku, ystävät, paikallisyhteisö ja työtoverit kuuluvat sosiaalisiin suhteisiin ja itsensä toteuttamiseen kuuluvat sellaiset asiat, jotka mahdollistavat vaikuttamisen omaan elämään, poliittiset resurssit ja toiminnan mahdollisuudet vapaa-ajalla (Kestilä ym. 2019, 121.)

Allardtin having (aineellinen elintaso) ulottuvuuden näkökulmasta pienperheiden hyvinvointi on uhattuna. Vanhemman taloudelliset resurssit eivät välttämättä riitä takaamaan lapsen harrastusta. Vanhemman työ saattaa estää lapsen harrastamisen, koska vanhempi ei voi viedä lastaan harrastukseen töiden tai muiden menojen takia. Vanhemman tai lapsen terveys voi estää harrastuksen löytämisen tai ylläpitämisen ylimääräisten kulujen takia (Yhden Vanhemman Perheiden Liitto ry, i.a.)

Yhden vanhemman perheillä on erityinen riski tippua sosiaalisista ympäristöistä (loving). Perheen arkea on pyörittämässä vain yksi henkilö. Vanhemmalle ei jää aikaa ylläpitää omia sosiaalisia suhteita. Yhteinen harrastaminen mahdollistaa sosiaalisen kanssakäymisen, sekä uusien ystävyysuhteiden luomisen (Kukkasniemi & Kukkasniemi 2010, 164.)

Itsensä toteuttamisen (being) näkökulmasta harrastukset lisäävät pienperheiden toiminnan mahdollisuuksia vapaa-ajalla. Harrastaminen vaikuttaa lapsen kehitykseen harrastuksen tyypistä riippuen. Liikunnalliset harrastukset tukevat lapsen fyysistä kasvua, sosiaaliset harrastukset kehittävät kanssakäymistaitoja ja luovat harrastukset kehittävät lapsen taitoja. Lapsi vaikuttaa harrastuksen kautta elämänsä suuntaan valitsemalla itse mihin haluaa aikaansa käyttää (OKM, 2017:19.)

Yhden vanhemman perheiden hyvinvointi on uhattuna kaikista Allardtin hyvinvoinnin ulottuvuudesta katsottuna. Perheiden aineellinen elintaso on uhattuna vähävaraisuuden vuoksi. Sosiaaliset suhteet kärsivät perheissä, joissa vanhempi jää yksin lasten kanssa, eikä hänelle jää aikaa huolehtia itsestään. Vanhemmilla ei myöskään ole aikaa tai varaa toteuttaa itseään. Kaikki tämä heijastuu myös lapsiin. Lapsien harrastamiseen käytettävät resurssit ovat yhden vanhemman perheissä vähäiset. Mikäli lapset eivät harrasta he eivät pääse olemaan vuorovaikutuksessa muiden lapsien kanssa samalla tavalla, kuin harrastavat lapset. Lapsien on myös vaikea toteuttaa itseään, mikäli heidän ei ole mahdollista vaikuttaa siihen, miten he viettävät vapaa-aikaansa.

Hanke tukee perheiden hyvinvointia mahdollistamalla lasten harrastamisen. Vanhemmalle jää aikaa huolehtia omista tarpeistaan, kun hänen ei tarvitse huolehtia lapsen harrastamisesta. Hanke vaikuttaa perheiden hyvinvointiin kaikista Allardtin hyvinvoinnin ulottuvuuksista katsottuna. Resurssit lapsen harrastamiseen on turvattu (having). Harrastaminen tarjoaa lapselle turvallisen ympäristön kasvaa ja vanhemmalle aikaa huolehtia itsestään (loving). Lapsi pääsee toteuttamaan itseään tavalla, johon hän on itse vaikuttanut (being).

4.3 Osallisuus

Perustuslaki oikeuttaa kaikkien suomalaisten osallistumisen ja vaikuttamisen yhteiskuntaan ja omaan lähiympäristöönsä. Tämä oikeus kuuluu osaksi kansanvaltaa (Suomen perustuslaki 1999/731, 2 §.) Perustuslakia voikin pitää aloituspisteenä osallistumisen määrittelemiseen. Osallisuus korostuu demokratiassa, jossa ajatuksena on saada kansan ääni kuulluksi ja kansan voimavarat huomioon. Opinnoissa, työelämässä, harrastuksissa ja erilaisissa vaikuttamistilaisuuksien yhteydessä osallisuus näkyy ja toteutuu käytännössä. Sosiaali- ja terveysministeriön (2003) mukaan tyydyttävä elinympäristö, hyvät asumisolosuhteet, toimivat lähipalvelut, ihmisen selviytymistä edistävät sosiaaliset verkostot, sekä työ, joka takaa ihmisen toimeentulon vahvistavat osallisuuden tunnetta ja yhteiskuntaan kuulumista (Helminen 2015, 22–24.)

Kansalaisen osallisuus tarkoittaa yhteisöön kuulumista, jonka perustana on annettu jäsenyys. Jäsenyyteen yleisesti kuuluu yhteisön sisäpuolisuuden ehdot. Lähtökohtaisesti sisäpuolisuus koetaan ulkopuolisuutta toivottavampana, arvokkaampana ja parempana. Yhteisöön kuulumisen lisäksi osallisuus on oikeutta osuuteen yhteisön hyvästä. Yhteisön hyvään kuuluu kaikki positiivinen, mitä yhteisö on tuottanut ja mitä se on kykenevä tuottamaan. Tähän lukeutuu muun muassa osallisuus turvallisuudesta, mahdollisuuksista mielekkääseen toimintaan ja hyvinvoinnin edellytyksistä, jotka tuotetaan yhteistyön voimalla. Erityistä kansalaisuudessa yhteisön jäsenyytenä on se, että kansalaiset ovat tasavertaisia toisiinsa nähden ja tasavertaisesti osallisia yhteisön hyvästä. Kansalaisten velvollisuudet puolestaan määrittelevät sitä, kuinka paljon ja miten kansalaisten tulee osallistua yhteisen hyvän kartuttamiseen. Osallisuuden vahvuuden kannalta olennaista on se, kuinka laajasti yhteisö turvaa jäsenilleen heidän oikeuksiensa mukaisesti osallisuuden yhteisön hyvinvoinnista ja resursseista, eli ulottuvatko kyseiset oikeudet yksilön sosiaalisen ja taloudellisen turvallisuuden ja toimeentulon alueelle (Nivala 2008, 166–167.)

5 TUTKIMUSMENETELMÄ

5.1 Tarkoitus ja tavoitteet

Tarkoituksemme on laajentaa PPY:n toteuttaman lomakehaastattelun tuloksia toteuttamalla syvähaastattelu. Haastattelemme yhteensä yhdeksän hankkeeseen osallistunutta perhettä. Puhumme jatkossa PPY:n aineistosta kyselynä tai lomakekyselynä ja omastamme haastatteluna.

Tavoitteemme on selvittää perheiden kokemus hankkeeseen osallistumisesta ja saada kattava ja omin sanoin kerrottu näkemys hankkeesta. Erityisesti haluamme tietää, miten hanke on vaikuttanut perheiden hyvinvointiin ja miten hanke on onnistunut tavoittamaan asiakkaansa ja heidän tarpeensa. Keskitymme myös havaitsemaan perheiden kokemia epäkohtia hankkeessa. Tuomme havaitsemamme epäkohdat PPY:n johdon tietoon, jotta hanketta voidaan kehittää vastaamaan perheiden tarpeisiin paremmin. Lisäksi muodostamme omia kehitysideoita siitä, miten hanketta voidaan kehittää.

5.2 Tutkimuskysymykset

Keskustelimme tutkimusta suunnitellessamme harrastusmestarin kanssa ja hän koki tärkeäksi saada selville tutkimuksemme kautta, mikä hankkeessa on onnistunut, mikä ei ole onnistunut, miten hanketta voisi kehittää ja mikä on paras tapa markkinoida hanketta. Päädyimme seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

- 1 Miten harrastaminen on vaikuttanut perheiden hyvinvointiin?
- 2 Miten perheet ovat kokeneen hankkeen onnistuneen?
- 3 Miten hankkeen vaikuttavuutta voi kehittää?

Koemme tutkimuksemme tärkeäksi osa-alueeksi sen, miten harrastaminen on vaikuttanut perheiden hyvinvointiin. Parhaimmillaan lapsen harrastaminen tarjoaa lapselle mielekästä ajanviettoa ja mahdollisuuden kehittyä niin fyysisesti

kuin psyykkisesti. Lapsen harrastaessa vanhemmalle vapautuu aikaa, jota hän voi käyttää niin kuin parhaakseen katsoo. Haluamme tietää, miten perheet ovat kokeneet hankkeen kautta hankittujen harrastusten vaikutuksen koko perheen arkeen.

Toinen tutkimuskysymys vastaa suoraan harrastusmestarin ehdottamaan tutkittavaan ilmiöön. Tieto perheiden kootusti esiintuoduista kokemuksista on tärkeää niin yhdistykselle kuin myös hankkeelle ja sen kehittämiseksi. Tutkimuskysymykseen keräämme vastauksia, joista voimme huomata onnistuneet ja epäonnistuneet tekijät. Tätä tietoa käytetään hankkeen arvioinnissa Pienperheyhdistyksen toimesta. Myös tulevat mahdolliset hankkeet voivat käyttää tätä tutkimusta hyväksi.

Haluamme saada tutkimuksella selville, mikä on hankkeen kannalta tehokkain tapa kohdata mahdolliset kohderyhmät, eli tässä tapauksessa yhden vanhemman perheiden huoltajat. Hankkeen saavutettavuuden kannalta viestinnän kehittäminen on kriittisessä roolissa. Kysymys tähtää siihen, että meillä olisi antaa PPY:lle tieto siitä, mikä on paras tapa tavoittaa perheet, hankkeeseen osallistuneiden vanhempien itsensä kertomana.

Hyvärisen mukaan haastattelussa on oltava kolmenlaisia kysymyksiä: tutkimuskysymyksiä, haastattelukysymyksiä ja kysymyksiä aineistolle. Tutkimuskysymykset ohjaavat koko tutkimusta ja toimivat sen tukipilareina. Haastattelukysymykset kumpuavat tutkimuskysymyksistä. Haastattelukysymykset muotoillaan käytännönläheisemmiksi, vastaamisen helpottamiseksi. Kysymykset aineistolle muodostetaan niin, että kerätystä aineistosta on mahdollista vastata tutkimuskysymyksiin. Haastateltavat eivät koskaan tarjoa valmiita tutkimustuloksia, vaan heidän tietonsa perustuu kokemukseen. Kysymykset aineistolle toimivat työkaluina tutkimustuloksien havaitsemiseen aineistosta. Tutkimustuloksia saadaan vasta, kun tutkija analysoi aineistoaan. (Hyvärinen, Nikander, Ruusuvuori 2017, 24).

5.3 Aineiston keruu

Tutkittavien informointi on tärkeä osa aineiston keräämistä. Haastateltavilla on oikeus tietää, mitä varten heitä haastatellaan ja miten heidän antamiaan vastauksia käsitellään, julkaistaan ja säilytetään. Haastateltavalle tulee antaa tutkijan yhteystiedot, joihin hän voi ottaa yhteyttä, mikäli muuttaa mieltään vastauksistaan tai mikäli hän ei haluaisikaan vastauksiaan käytettävän osana tutkimusta. Haastateltavan osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja hän voi vetää oman osuutensa pois tutkimuksen vaiheesta riippumatta.

Haastateltavalle tulee kertoa tutkimuksen aihe ja tavoite. Haastattelun aihe ja toteutus eli missä ja milloin haastattelu pidetään, kuinka kauan se kestää, miten ja mihin haastattelu tallennetaan. Haastattelun ja siitä syntyneen aineiston luottamuksellisuus tulee osoittaa haastateltavalle. Hänen tulee tietää ketkä käsittelevät haastattelun tietoa ja miten sitä julkaistaan. Haastateltavalle on kerrottava, miten haastatteluotteet sisällytetään tutkimusjulkaisuihin, haastattelun mahdollinen jatkokäyttö ja arkistointi. (Hyvärinen, Nikander, Ruusuvuori 2017, 415.)

Keräämästämme aineistosta ainoastaan äänite puhelusta on suora tunnistetieto (Hyvärinen, Nikander, Ruusuvuori 2017, 418). Emme kerää muita tunnistetietoja. Päädyimme hankejohtajan kanssa siihen, että toteutamme haastattelun anonymisti. Harrastusmestari selvittää perheiltä kiinnostusta haastatteluun osallistumisesta. Hän välittää meille kiinnostuneiden perheiden yhteystiedot ja me valitsemme heistä satunnaisesti osan. Saamistamme viidentoista perheen yhteystiedoista päädyimme haastattelemaan yhdeksää.

Käytämme haastattelujen anonymisoinnissa poistamisen ja kategorisoimisen keinoja. Poistamme haastatteluista suorat tunnistetiedot, kuten nimen, asuinpaikan ja muut yhteystiedot. Lisäksi tuhoamme käymiemme keskusteluiden äänitteet litteroinnin ja analysoinnin jälkeen. Kategorisoimme haastatteluissa ilmenneet epäsuorat tunnistetiedot yleiselle tasolle, niin ettei haastattelun antanutta henkilöä voi tunnistaa (Hyvärinen, Nikander, Ruusuvuori 2017, 419–420.)

Haastattelemalla kerätyn aineiston lisäksi käytämme tutkimuksessamme PPY:n keräämän lomakekyselyn koostetta. Perheiltä on PPY:n toimesta kerätty palautetta hankkeen onnistumisesta lomakkeella. Lomakkeessa perheiltä kysyttiin muun muassa miten perheiden tarpeisiin ja toiveisiin on vastattu, miten hanke on vaikuttanut perheiden elämään sekä miten yhteistyö harrastusmestarin kanssa on sujunut ja onko lapsi saanut riittävästi tukea häneltä. Lisäksi lomakkeessa kysyttiin, onko lapsen harrastus edelleen käynnissä, antoiko hanke perheille riittävästi harrastusvaihtoehtoja ja miten perheen harrastusmestarin kanssa asettamat tavoitteet lapsen harrastamiseen ovat toteutuneet. Lomakkeessa jokaiseen kysymykseen on vastattu numeerisesti asteikolla 1-5, missä 5 on positiivisin ja 1 negatiivisin arvio.

5.4 Analyysimenetelmät

Haastatteluiden toteuttamisen ja äänittämisen jälkeen litteroimme haastattelut. Litterointi on aina tutkijan tai opiskelijan tekemä tulkinta haastattelutilanteesta, jolloin se on aina epätäydellinen, eikä tavoita haastattelutilanteen sanattomia eleitä ja nyansseja. Tämän takia on tärkeää, että tulkinta on läpinäkyvää ja perustelut tulkitsijan tekemistä valinnoista esitetään lukijakunnalle. (Hyvärinen, Nikander, Ruusuvuori 2010. 427–428.)

Analysoimme aineistoamme tilastollisen erittelyn keinoin. Olemme suunnitelleet haastattelukysymykset vastaamaan tutkimuskysymyksiimme. Erittelemme haastatteluista kerätyn aineiston tutkimuskysymyksien mukaan. Mittaamme aineistosta, kuinka monta kertaa haastatteluissa mainitaan samat asiat, termit ja kokemukset. Erittelyllä pyrimme vastaamaan tutkimuskysymykseen kolme. Määrällisesti mittaamalla selvitämme yleisimmät hankkeeseen kohdistuvat kehitysiedat.

Erittelemme haastattelemalla kerättyä aineistoa myös aineistolähtöisesti. Tämän tarkoituksena on löytää perheiden kokemuksen erot. Keskitymme tutkimaan, miten vaikutukset lasten harrastamisesta eroavat perhekohtaisesti. Arvelemme, että lasten harrastamisen vaikutus perheiden hyvinvointiin riippuu siitä, miten

hyvin perheen tavoitteet on havaittu, asetettu ja saavutettu. Kiinnitämme huomiota myös perheiden tapaan puhua PPY:stä, hankkeesta ja harrastusmestari-
rasta.

Aineiston tai sisällön erittelyllä tarkoitetaan yleisesti laadullisen aineiston luokittelamista ja järjestämistä eri tavoilla. Vakiintuneita analyysitapoja aineistojen luokitteluun on olemassa, mutta tutkijat voivat kehittää oman aineistolle sopivan analyysitavan. Analysoidessa sitä, miten jostakin asiasta on kirjoitettu, tai puhuttu kutsutaan tilastolliseksi erittelyksi. Kvantitatiivisia mittaustuloksia käyttäen voidaan vastata asetettuihin tutkimusongelmiin. Mittauksessa lasketaan, kuinka monta kertaa tiettyä termiä on aineistossa käytetty tai kuinka monta kertaa tietystä asiasta on kirjoitettu. Kyseistä mittaamistapaa kutsutaan volyyymi- tai frekvenssimittaamiseksi (Eskola & Suoranta 2008, 185, 187.)

Sisältöä voi lähteä myös erittelemään aineistolähtöisesti, jossa ideana on järjestelmällisesti etsiä sisällöstä poikkeavia tapauksia. Silvermanin (1985) mukaan tarkoituksena on laadullisen aineiston vertailu, josta tehdään sisäisesti kestäviä yleistyksiä. Erittely alkaa aineiston pienen osan analysoimisesta ja aineistokatkelman selittävän mallin rakentamisesta. Tämän jälkeen alkumallista eritellään poikkeamia, haastavia, eroavia tai riitauttavia epäsäännöllisyyksiä (Eskola & Suoranta 2008, 186.)

Käytämme analyysimme tukena kysymyksiä aineistolle. Tärkeimpänä pidämme seuraavia kysymyksiä: Miten ja miksi perheiden kokemukset eroavat toisistaan? Miten perheet puhuvat hankkeesta ja PPY:stä? Onko lasten hyvinvoinnissa tapahtuneet muutokset samanlaisia eri perheissä? Esittämällä nämä kysymykset aineistolle analyysin eri vaiheissa pyrimme johdonmukaistamaan analyysia.

Esitämme tuloksiamme kuvioiden ja taulukoiden kautta. Osa taulukoista käytämme myös analyysin keinoina. Luokittelemme taulukkoihin tietoa aineistosta, jota voimme sitten analysoida.

5.5 Tutkimuksen luotettavuus

Puhuttaessa tutkimuksen luotettavuudesta tarkoitetaan tulosten tarkkuutta, eli mittaustulosten toistettavuutta. Tutkijasta riippumatta sama mittaustulos tulee saavuttaa tutkittavan henkilön kohdalla täsmälleen samoilla mittaustuloksilla. Tutkimuksen pätevyydellä tarkoitetaan tutkimuksen kykyä tuottaa haluttuja vastauksia. Mittarin kokonaisluotettavuus syntyy tutkimuksen luotettavuudesta ja pätevydestä. Tutkimuksen heikentäviä tekijöitä ovat satunnaiset virheet, kuten esimerkiksi väärinkäsitykset kysymyksestä tai haastattelijan tekemät virhemerkinnät (Vilkkä 2015 4.p., 262–264.)

Tutkimuksemme vaiheet on kirjattu tarkasti opinnäytetyössämme, mikä mahdollistaa tutkimuksen teoreettisen toistettavuuden. Raportistamme löytyy haastattelumme runko liitteenä (LIITE 1) ja tutkimuskysymyksemme. Perheiden kokemusten keräämiseen olemme käyttäneet pätevää tutkimusmenetelmää. Puhelinhaastattelu mahdollisti haastateltavien osallistumisen haastatteluun turvallisesti ja heidän valitsemassaan ympäristössä. Vaikka tutkimuksemme olisikin teoreettisesti mahdollista toistaa, on se käytännössä toteutettuna mahdotonta, koska jokainen laadullinen tutkimus on oma ainutkertainen kokonaisuutensa (Vilkkä 2015 4.p., 269.)

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

6.1 Perusteet haastattelulle

Valitsimme haastattelun tavaksi kerätä kokemuksia PPY:n ”Minullakin on kerrottavaa” -hankkeesta. Haastattelu on oikea tapa tavoittaa hankkeeseen osallistuneiden perheiden kokemukset, koska se mahdollistaa palautteen antamisen omin sanoin. Ollessamme hankkeen ulkopuolinen toimija, voimme toimia neutraalista näkökulmasta ja näin tuoda PPY:n johdolle palautetta. Neutraali näkökulma on tärkeä, koska palautetta voi olla vaikea antaa tutuille ihmisille (Hyvärinen, Nikander, Ruusuvuori 2017.)

Hyvärinen esittää ajatuksen siitä, että huonosti menneessä haastattelussa on paljon kysymyksiä ja paljon vastauksia (Hyvärinen, Nikander, Ruusuvuori 2017). Haluamme saavuttaa haastateltavien kanssa tilanteen, joka jää mieleen keskusteluna, jossa he kertovat oman kokemuksensa ”Minullakin on kerrottavaa” -hankkeesta eikä haastatteluna.

Vallitsevan Covid-19 pandemian ja sen leviämisen ehkäisemiseen asetettujen suositusten johdosta halusimme taata oman ja perheiden turvallisuuden. Päädyimme toteuttamaan haastattelun puhelinhaastatteluna. Puhelinhaastattelu on pätevä laadullisen tutkimuksen menetelmä (Hyvärinen, Nikander, Ruusu-vuori 2017, 270–284). Haastattelukysymykset löytyvät liitteestä (LIITE 1)

6.2 Puhelinhaastattelu

Puhelinhaastattelussa etuna on se, että haastateltava voi olla itselleen sopivassa ympäristössä ja hän voi itse vaikuttaa haastattelun ajankohtaan. Puhelimitse haastateltavan on mahdollisesti helpompi puhua aroista aiheista, sillä haastattelija ei ole fyysisesti läsnä, eikä näin aiheuta samanlaista sosiaalista painetta haastateltavalle. Tutkijan ja tutkittavan ei tarvitse tarkkailla itseään haastattelutilanteessa samalla tavalla, kuin fyysisesti samassa tilassa ollessa.

Puhelinhaastattelussa tulee enemmän sanallista informaatiota verrattuna kasvokkain haastattelemiseen, sillä kaikki kommunikaatio tapahtuu sanoilla. (Hyvärinen, Nikander, Ruusuvuori 2017. 270–284)

Puhelinhaastattelun haasteena on se, että haastattelijalle ei kerry nonverbaalista informaatiota. Puhelinhaastattelu vaatii tutkijalta paljon vuorovaikutustaitoja ja valmistautumista. Haastattelua tukee hyvä ja selkeä runko sekä apukysymykset. Luottamuksen rakentaminen on vaikeampaa puhelimen välityksellä kuin kasvotusten. Luottamuksen rakentamista auttaa etukäteen lähetetyt haastattelukysymykset. Tutkijan on pystyttävä osoittamaan, että hän haluaa haastatella juuri kyseistä kohdetta. (Hyvärinen, ym. 2017. 270–284)

6.3 Haastattelu

Etsimme haastattelua varten yhden vanhemman perheitä, jotka ovat mukana PPY:n hankkeessa. Harrastusmestarin kautta saamme yhteyden perheisiin. Hän kysyy perheiden kiinnostusta osallistua tutkimukseemme. Harrastusmestari välittää meille kiinnostuneiden perheiden sähköpostiosoitteet, joihin otamme yhteyttä. Haastattelemme yhteensä yhdeksän perhettä, ja tiedustelemme mahdollisuutta haastatella myös perheen toimintaan osallistuvaa lasta.

Kysymme sähköpostin välityksellä ja vielä puhelimesta lupaa haastattelun nauhoittamiseen litteroimisen helpottamiseksi. Haastattelussa kysymme yhteensä 10 kysymystä. Ensimmäinen kysymys koskee yleisesti, mitä perheille kuuluu. Kysymykset 2, 3, 4 ja 5 koskevat perheen harrastamista ja sen merkitystä perheelle. Kysymykset 6, 7, 8 ja 9 koskevat hanketta, miten perheet sen kokivat ja miten he saivat tietää hankkeesta. Viimeinen kysymys koskee haastattelua, miten haastateltavat kokevat haastattelun onnistuneen.

6.4 Analyysi

Haastattelujen analysointi alkaa kuuntelemalla kaikki haastattelut ja kirjoittamalla muistiinpanoiksi niistä heränneet yleiset ajatukset, näin tutustumme aineistoon. Tämän jälkeen siirrymme haastattelujen litterointiin. Litteroimme aineiston tarkasti, koska tarkoituksemme on havaita haastatteluiden perusteella, minkälainen kokemus perheille on jäänyt hankkeeseen osallistumisesta. Kerrotun kokemuksen lisäksi keskitymme siihen, miten perheet puhuvat hankkeesta ja siinä toimivista työntekijöistä. Vältämme liian yleistävää litterointia analysoitavan aineiston tarkkuuden säilyttämiseksi. Tulosluvussa esittämämme aineistolainaukset ovat muotoiltu helpommin luettaviksi.

Toistamme haastattelujen äänitteet ja kirjoitamme samanaikaisesti litteraatiota. Käymme näin läpi kaikki yhdeksän haastattelua. Litteroimme haastatteluja sekä yhdessä että erikseen, mutta tarkistamme kaikki haastattelut lopuksi yhdessä. Litteroimisessa merkitsemme tekstiin äänen painotukset, haukotukset ja tauot, jotka otamme huomioon analysointivaiheessa. Kuuntelemme haastattelujen äänitteet Audacity-äänieditoriohjelman kautta. Ohjelma mahdollistaa haastatteluissa olevien taukojen pituuden tarkastamisen ja nauhoitteen hidastamisen. Pidämme tärkeänä tietona sitä, miten kauan haastateltavat ovat joutuneet miettimään vastauksiaan. Hidastimme nauhoitteet äänenpainojen havaitsemisen selkeyttämiseksi.

Käytämme seuraavia litterointimerkkejä:

Sävelkulku:

. = laskeva intonaatio

, = tasaisesti tai lievästi laskeva intonaatio

Tulee = sävelkorkeuden nousu muualla kuin lopussa tai painotus

↑ = korkeampi ääni muusta puheesta

↓ = matalampi ääni muusta puheesta

Päällekkäisyydet ja tauot:

[= alku päällekkäispuhunnasta

] = loppu päällekkäispuhunnasta

= = kaksi eri puhunnosta liittyy toisiinsa tauotta

(.) = mikrotauko: 0.2 tai vähemmän

(0.4) = pitempi tauko kuin mikrotauko; pituus sekunnin kymmenesosina

Puhenopeus ja äänen voimakkuus:

•hiljaa• = ympäröivää puhetta hiljaisempi puhe

>nopeasti< = nopeutettu jakso

<hitaasti> = hidastettu jakso

E::i = äänteen venytys

KYLLÄ = äänen voimistaminen

Hengitys:

.hhh = sisäänhengitys, jossa yksi h –kirjain vastaa 0.1 sekuntia

Hhh = uloshengitys

.joo = sana lausuttu sisäänhengittäen

Mt = maiskaus

.nff = niiskaus

Nauru ja äänensävy

J(h)oo = nauraen lausuttu sana

£joo£ = hymyillen sanottu sana tai jakso

@joo@ = yksilöimätön äänensävyn muutos, esimerkiksi toisen puheeseen referoidessa

#joo# = nariseva ääni

Muuta:

Ta- = kesken jäänyt sana

No< = puheen virrassa ilmenevä katkos

(sitten) = sulkeiden sisällä epäselvästi kuultu puhuja tai jakso

(--) = epäselvä sana

(---) = pitempi epäselvä jakso

(()) = kaksoissulkeiden sisällä litteroijan selityksiä ja kommentteja tilanteesta

Kursiivi = eleiden, asentojen, katseen ja käsien liikkeiden kuvaukset.

(Ruusuvuori ym. 2011, 460—461.)

Kirjoitamme seuraavaksi haastatteluista litteraatioita selkeämmät versiot ja lajittelemme ne haastattelukysymyksiä alle. Litteraatioiden yksinkertaistuksilla selkeytämme aineistoa itsellemme ja saamme siitä kattavan kokonaiskuvan. Koska haastattelukysymyksemme on muotoiltu vastaamaan tiettyjä tutkimuskysymyksiä, pohjustamme samalla analyysin seuraavaa vaihetta.

Kun olemme luokitelleet aineiston haastattelukysymyksittäin, erittelemme aineiston tutkimuskysymyksittäin. Käymme aineiston läpi tutkimuskysymyksiä avulla. Kysymykset neljä ja viisi vastaavat ensimmäiseen tutkimuskysymykseemme: Miten harrastaminen on vaikuttanut asiakkaiden hyvinvointiin? Kysymykset kolme ja kahdeksan vastaavat toiseen tutkimuskysymykseemme: Miten perheet ovat kokeneet hankkeen onnistuneet? Kysymykset kuusi, seitsemän ja yhdeksän vastaavat kolmanteen tutkimuskysymykseen: Miten hankkeen vaikuttavuutta voidaan kehittää? Poimimme perheiden vastaukset aikaisemmin haastattelukysymyksittäin luokitellusta aineistosta. Käymme läpi koko aineiston, sillä haastatellaan vanhempia niin, että he saavat kertoa kokemuksistaan vapaasti, jolloin vastaukset haastattelukysymykseen sisältävät mahdollisesti vastauksia useampiin tutkimuskysymyksiin. Mikäli haastattelussa haastateltava kertoo oma-aloitteisesti kokemuksensa, haastattelija ei kysy samaan aiheeseen liittyviä haastattelukysymyksiä keskustelun sujuvoittamiseksi.

Tutkimuskysymykseen kolme vastataksemme teemme tutkimuskysymysten alle eritellyistä vastauksista luettelon, johon merkitsemme, kuinka monta kertaa vastaus on mainittu haastatteluissa. Kvantitatiivisesti mittaamalla näemme helposti yleisimmät ja harvemmin mainitut vastaukset haastatteluissa. Lopputuloksena saamme aineiston, jossa kaikki haastattelut ovat eritelty tutkimuskysymyksiä alle ja jokaiseen tutkimuskysymykseen on liitetty luettelo siitä, kuinka monta kertaa haastatteluissa ilmi tulleet asiat, termit ja kokemukset ovat mainittu. (Eskola & Suoranta 2008, 187.)

7 TULOKSET

7.1 Harrastamisen vaikutus perheiden hyvinvointiin

Kaikki haastateltavat olivat yksimielisiä harrastamisen positiivisesta vaikutuksesta elämänlaatuun. Saimme useita omin sanoin kerrottuja esimerkkejä siitä, millä tavalla harrastukset olivat perheille merkityksellisiä. Perheet kertoivat muun muassa, että heidän yhdessä viettämänsä aika oli lisääntynyt ja lapset vaikuttivat pirteämmiltä, kun heillä oli harrastus: ”Mites sen nyt sanois siis, silleen että ne on virkeempiä”.

Osa vastanneista kertoi harrastamisen virkistävän mieltä ja parantavan unenlaatua. Harrastuksen yhteydessä lapsille kehittyi uusia ystävyys-suhteita. Positiivisina vaikutuksina liikunnallisista harrastuksista mainittiin lapsen fyysisten taitojen kehittyminen ja ryhdikkäämpi olemus. Yhdessä perheessä harrastuksen koettiin olevan ainoa tapa irrottaa lapsi tietokoneelta ja muutamassa perheessä mainittiin harrastusten vähentävän lasten puhelimella viettämää aikaa. Eräässä perheessä harrastuksesta oli muodostunut lapselle valtavan iso osa elämää. Hän on alkanut puhua siitä koulussa ja odottaa innoissaan seuraavia harjoituksia. Lapsen itsetunto oli kohonnut harrastuksen takia huomattavasti.

Niin kyllähän se sitä itsetuntoa kohottaa kummasti et sen huomaa et tyttö kävelee jotenkin selkä suurempana nykyään ja hirveen ylpeänä kertoo aina siitä karate harrastuksestaan kaikille ja on halunnut jatkaa sitä, mikä on ollut aika yllättävääkin.

Harrastuksen koettiin olevan tärkeä osa lapsen kehitystä. Eräs haastateltava mainitsi, että hänen lapsensa harrastuksessa tärkeää on kavereiden kanssa vietetty aika ja joukkueen yhteiset tavoitteet. Vanhempi piti näitä tärkeinä kokemuksina lapsen motivaation ja mielialan kannalta.

Se on nyt tosi ilonen ja semmonen niiku, kyllähän se tekee hyvää kun hän huomaa että osaa ja kehittyy. Sit se ryhmä niinku just se ryhmä ja ne kaverit ja se yhdessä oleminen ja tekeminen. Ja yhteinen tavoite nii sehän oli älyttömän hyvä.

Kolme haastatteluun osallistunutta perhettä antoi negatiivisen näkökulman harrastamattomuudesta, esimerkiksi passivoituminen ja levottomuus mainittiin useita kertoja. Yksittäisenä negatiivisena tekijänä mainittiin lisäksi painon nousu. Monet haastateltavat harmittelivat koronaviruspandemian tuomia rajoitteita, jotka vaikuttivat perheen harrastamiseen ja harrastuksien keskeytymiseen. Muuttamassa perheessä keksittiin poikkeusolojenkin aikana vaihtoehtoisia tekemistä ja nämä toimet lähensivät perheitä sosiaalisesti.

No siis silleen jos ei harrasta niin nehän menee niin passiiviseksi että ne vaan on jossain teeveessä, pelissä tai youtubessa ja paikoillaan.

Oon mä huomannu että hyviä. Nyt kun tuossa hän oli vähän aikaa niin ettei pystyny mitään tekemään niin totta kylähän se painokin vaan heti alkaa nousee ja muutenkaan ei ole mieli niin virkee, että on ollu kyllä vaan hyviä.

Yhdessä perheessä lapsi harrastaa hankkeen kautta paljon energiaa kuluttavaa harrastusta, joka antaa hänelle tarpeellisen fyysisen rasituksen. Lapsi saa myös vastapainoksi positiivista palautetta harrastuksesta koulun tuoman negatiivisen palautteen lisäksi.

Niin se oli tosi hyvä et tuli tollasii ns. extreme-lajeja siihen, koska se vähän katkas sitä sellaista pahaa mieltä tosi paljon. Kun on tosi aktiiviset lapset ja varsinkin nyt Laineen kohdalla, kun hän oli tossa projektissa, niin tavallaan tärkeä oli just se et sai sellasii lajeja kokeilla, missä se oli tosi kovaa se energian purku. Niinku kaikki tommoset seinäkiipeilyt ja muut.

Haastateltavat eivät suoraan osanneet sanoa, olivatko he huomanneet harrastamisen vaikutusta koulunkäyntiin. Yritimme antaa vertailukohteeksi koronaviruksen tuoman poikkeusajan, jolloin valtaosa harrastusmahdollisuuksista oli evätty. Tästä huolimatta viisi huoltajaa yhdeksästä eivät osanneet antaa suoraa vastausta kysymykseen. Vaikka suurin osa perheistä ei osannut sanoa suoraan harrastuksen vaikutuksia koulunkäyntiin, useissa haastatteluissa vanhemmat pohtivat, että harrastaminen vaikuttaa positiivisesti koulunkäyntiin.

7.2 Perheiden kokemukset hankkeen onnistumisesta

Lähdimme etsimään vastauksia tähän kysymykseen kahdesta näkökulmasta. Kahdeksannessa haastattelukysymyksessä kysyimme hankkeen tarpeellisuudesta ja yhdeksännessä haastattelukysymyksessä kysyimme, mitä haastateltavat olisivat hankkeessa tehneet toisin. Kaikki haastateltavat kokivat, että hanke on tarpeellinen. Kolme yhdeksästä haastateltavasta koki hankkeen erittäin tarpeellisena ja kolme ilmaisi olevansa tyytyväisiä hankkeeseen. Osa haastateltavista kertoi selvästi syyt, miksi he kokivat hankkeen tarpeelliseksi.

Eräs haastateltava koki, että hanke on tarpeellinen monelle perheelle eri tavalla. Yhdelle perheelle lapsen kulkeminen harrastukseen oli aikaisemmin ollut harrastamisen este. Perheet kokivat hankkeen positiivisiksi vaikutuksiksi myös harrastusvinkkien saamisen, muihin perheisiin tutustumisen ja kalliimpienkin lajien kokeilemisen. Perheille oli tärkeää nähdä ja kuulla tuleminen sekä harrastusmestarin antama huomio ja motivaatio.

Niin tota ja sielt on tullu niinku perheitä, joihin on tutustunu, et nyt niinku ollaan jonku verran yhteydessä, mutta on ollu sillee et sit ku nähään jossain tapahtumassa tai jotai nii on kiva nähä niitä muitaki perheitä, jotka on vähän samas tilanteessa.

Ei voi sanoo ku et on tosi kiitollinen et pääs tohon et kyl se oli niinku tosi iso juttu meille. Nii et mun mielestä tässä on tapahtunut vaikka mitä kaikkee niinku varmaan se että on niinku tullu nähdä ja kuulla ja sitten on ollu niinku uusia kavereita ja tuttavuuksia ja sellasta.

Ja kyllähän siinä niiku näkee tosi selvästi sen et miten suuri vaikutus sil on et joku toinen tulee ja innostaa. Ehdottomasti, kyl täs niinku on vaikuttanu tää tän ohjaajan tai tän vetäjän persoonallisuus tosi paljon ja se on myös motivoinu niiku pysymään siinä lajissa. Et pääsee sitte ku seuraavan kerran näkee, tai voi laittaa viestin, pääsee sit sanomaan että miten on menny ja kun kysytään: no vieläks sä oot jatkanu siel? Niin pääsee sanomaan et joo kyl mä oon. Et saa olla sillee ylpee itestään nii se on ollu tosi tärkeä kanssa.

Kaikki perheet kokivat hankkeen tarpeelliseksi. Moni perhe antoi palautetta siitä, mitä hankkeessa voisi jatkossa parantaa. Yhden perheen kohdalla kävi ilmi, että hanke oli ajautunut täysin eri suuntaan, kuin mistä oli aluksi sovittu. Haastateltava kertoi, että lähtökohtana oli hankkia lapselle harrastus, johon hänen olisi helppo

kulkea ja mistä hän saisi kavereita. Hän kuitenkin päätyi yksilöharrastukseen, jonne lapsen oli hankala kulkea pitkän matkan johdosta. Tästä huolimatta haastateltava koki hankkeen tärkeäksi ja oli kiitollinen hankkeeseen osallistumisesta.

Täähän on siis ihan mielettömän hyvä hanke. Mut se vähän ehkä kusi siinä että, tai sanottakoon että kun munki lähtökohta oli se, että mä haluaisin lapselle sellasen harrastuksen, johon sen ois helppo mennä niinku koulunjälkeen ja josta se sais kavereita nii nyt sille löydettiin sit semmonen johon kestää puoltuntii mennä ja se on yksilöharrastus jossa se ei tapaa niinku ketää.

Eräs vanhempi toivoi hankkeelta mahdollisuutta tavata muita perheitä, joiden kanssa kokeilla erilaisia harrastusvaihtoehtoja. Haastateltava toivoi hankkeen ja eri seurojen välistä tiiviimpää yhteistyötä. Hän pohti, että seurat voisivat järjestää lyhyitä kokeilujaksoja, jossa lapsi voi tutustua harrastukseen kunnolla. Haastateltava uskoo, että yhden kerran kokeilulla lapsi ei saa harrastuksesta riittävää kokonaiskuvaa. Usealla kokeilukerralla vanhemmalla on enemmän aikaa päätellä viihtyykö lapsi harrastuksessa.

Mä tekisin sen ehkä niin että mä oisin koonnu kasan perheitä, jotka on suunnilleen samalta alueelta ja sit oltais yhdessä menty kokeilee erinäisii et mikä kellekin sopii ja sit ku sitä pitää osata sitä lastaki niinku tulkita, et oks tää nyt ihan karseeta vai ei koska eihän ne välttämättä sano. Mut joo nii mä luulisin että tekis seurojen kanssa enemmän yhteistyötä niin että niillä olis oikeesti tälläset niin sanotut kaks ekaa kokeilu tuntia vaikka, koska siinä aika usein jo selviäis et onks se kivaa vai eiks se oo kivaa.

Kolmessa yhdeksästä haastattelusta ehdotettiin hankkeen keskittymistä perheiden verkostoitumiseen, esimerkiksi kokoamalla perheitä samalta alueelta kokeilemaan yhdessä harrastuksia. Muita kehitysehdotuksia olivat perheiden yksilöllinen kohtaaminen ja kohdennettu apu perheille, ja hankkeen jatkuvuus ja yhteys harrastusmestariin harrastuksen löytämisen jälkeenkin. Haastatteluista nousi esiin myös toive, että PPY: järjestäisi useampia leirejä, joihin voisi osallistua pienelläkin budjetilla.

Jos nyt jotain voi sanoo niin meidän perhe tykkää leireistä tosi paljon nii tämmösiä liikuntaleirejä millä ollaan oltu nii niit ois toki halunnu olla useemmin jos vaan olis taloudellinen puoli riittäny. Niihin oltais mielellään osallistuttu useemminki vielä.

Niin se ois ehkä kuitenkin kannattanu tehdä ennemminkin pienryhmissä kun yksilönä koska tässä aika monella muullakin on ollu se, että mieluummin sais lisää kavereita ja sillain.

7.3 Hankkeen vaikuttavuuden kehittäminen

Suurin osa perheistä, eli neljä yhdeksästä, olivat kuulleet hankkeesta PPY:n jäsenkirjeen kautta. Sosiaalinen media tuli esille monen vanhemman vastauksista. Kolme perhettä oli löytänyt hankkeen Facebookin kautta. Haastateltavista yksi oli lähtenyt itsenäisesti etsimään internetistä tietoa mahdollisista harrastuksista lapselleen ja löytänyt "Minullakin on kerrottavaa" -hankkeen. Yksi haastattelemissamme vanhemmista oli kuullut hankkeesta lapsensa luokkakavereiden vanhempien kautta.

Iso osa vanhemmista kuului Pienperheyhdistykseen jo ennen hankkeen alkamista. Päättelimme tämän siitä, että he olivat saaneet tiedon yhdistyksen jäsenkirjeestä. Vanhemmat jotka kertoivat löytäneensä hankkeen Facebookin kautta, olivat nähneet PPY:n ilmoituksen hankkeesta, joka tulee Facebookin etusivulle niille, jotka seuraavat PPY:n sivuja.

Kuusi yhdeksästä haastateltavasta vastasi sosiaalisen median parhaaksi tavaksi saada tietoa uusista harrastuksista. Suosituin väylä tiedon saantiin oli Facebook. Seuraavaksi suosituin vaihtoehto oli jäsenkirje, joka mainittiin kolme kertaa. Muita väyliä, jotka mainittiin enemmän kuin yhden kerran olivat puskaradio, internetin selailu, jäsenkirjeet ja koulu etenkin Wilma viestien välityksellä ehdotetut harrastusmainokset. Vastaukset, jotka mainittiin vain yhden kerran, olivat Helsingin Sanomat, sosiaalisen median vaikuttajan suositus, sosiaalisessa mediassa oleva informaationsivu, Lastenliiton nettisivut, käteen jaettavat esitteet, perhelehti ja ulkopuolisen tahon kannustus.

7.4 Tutkimuksen vertaaminen PPY:n lomakekyselyyn

Verrataksemme omaa tutkimustamme PPY:n toteuttamaan lomakekyselyyn luokittelemme oman tutkimuksemme haastattelukysymysten vastaukset vastaamaan lomakekyselyn vastausvaihtoehtoja asteikolla yhdestä viiteen, jossa 1 tarkoittaa negatiivisinta ja 5 positiivisinta kokemusta. Haastattelukysymykset kolme,

neljä, viisi ja kahdeksan ovat vertailukelpoisia, koska ne on mahdollista arvioida asteikollamme.

Taulukko 1 Haastattelukysymyksiä luokitellut vastaukset N=9

Haastattelukysymykset	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Keskiarvo
3. Kuinka iso merkitys harrastamisella on teidän perheellenne?	3	4	4	5	4	4	4	5	5	4,2
4. Minkälaisia vaikutuksia harrastamisella on ollut lapsen hyvinvointiin?	3	3	5	5	5	4	3	5	5	4,2
5. Minkälaisia vaikutuksia harrastamisella on ollut lapsen koulunkäyntiin?	2	3	3	3	3	2	3	x	2	2,6
8. Kertoisitko mielipiteesi projektin tarpeellisuudesta?	3	3	5	5	3	5	5	5	5	4,3
10. Mikä fiilis teille jäi haastattelusta?	4	3	4	4	4	5	4	5	4	4,1
Arvot	Vaativukset									
5	Erittäin merkityksellinen; koetaan arvokkaaksi; tunnustetaan vaikuttavia tekijöitä omakohtaisesti; toimi poikkeuksellisen hyvin omalla kohdalla									
4	Merkityksellinen; koetaan positiiviseksi; tunnustetaan vaikuttavia tekijöitä; toimi hyvin omalla kohdalla									
3	Vähän merkityksellinen; koetaan neutraaliksi; tunnustetaan mahdollisia vaikuttavia tekijöitä; toimi omalla kohdalla									
2	Ei merkityksellinen; ei koeta vaikutusta; ei tunnusteta tekijöitä vaikutusten taustalla; toimi osittain omalla kohdalla									
1	Ei merkityksellinen; koetaan turhaksi; välinpitämätön; Ei toiminut omalla kohdalla									
x	Ei vastannut kysymykseen									

Taulukossa 1 on luokiteltu haastattelukysymykset riveittäin. Haastattelut on merkitty numeroina yhdestä yhdeksään omiin sarakkeisiinsa. Soluun jossa haastattelukysymys ja haastattelun numero risteävät, on merkitty kyseisen haastattelun kyseiselle kysymykselle luokiteltu arvo. Laskemme lisäksi haastattelukysymykohtaiset keskiarvot. Taulukon alaosaan avatut arvot ovat meidän määrittelemiämme. Taulukon arvojen kaikki vaatimukset eivät sovi kaikkiin vastauksiin, joten jokaisen arvon alle on määritetty useita tapoja selittää numeerista arvoa. Kysymys 10 on mukana taulukossa, sillä se on työkalu tutkimuksemme arvioinnissa.

Harrastusmestarin toteuttama lomakekysely löytyy liitteestä 2. Sen käyttäminen on aloitettu ennen meidän tutkimustamme. Perheille on lähetetty tämä kyselylomake, kun he ovat olleet hankkeen asiakkaina vuoden. Lomakkeita on siis palautettu harrastusmestarille vaiheittain. Perheet täyttivät lomakkeen merkitsemällä "X" sopivimpaan väittämään kysymyksen kohdalla. Yhteenvedossa on eri väitteitä, joista perheen tulee valita sopivin vaihtoehto numeroiden yksi ja viisi väliltä. Asteikolla suurempi luku vastaa positiivista kokemusta ja pienempi vastaa negatiivista kokemusta hankkeesta.

Saamassamme yhteenvedossa on perheiden vastaukset 2.12.2020 asti. Yhteensä kolmesta perhettä palautti sähköpostilla lähetetyn lomakkeen. Meillä ei ollut mahdollisuutta eristää lomakekyselyyn vastanneista perheistä ainoastaan omaan haastatteluun vastanneita perheitä, joten vertailussa lomakkeeseen on vastannut useampi henkilö kuin meidän tutkimukseemme.

Teemme lomakekyselyn yhteenvedosta taulukon, jossa näkyy, kuinka monta prosenttia vastaajista on valinnut kyseisen vastausvaihtoehdon.

Taulukko 2. Harrastusmestarille palautetut lomakkeet. Vastausten jakauma. 0-100% N=13

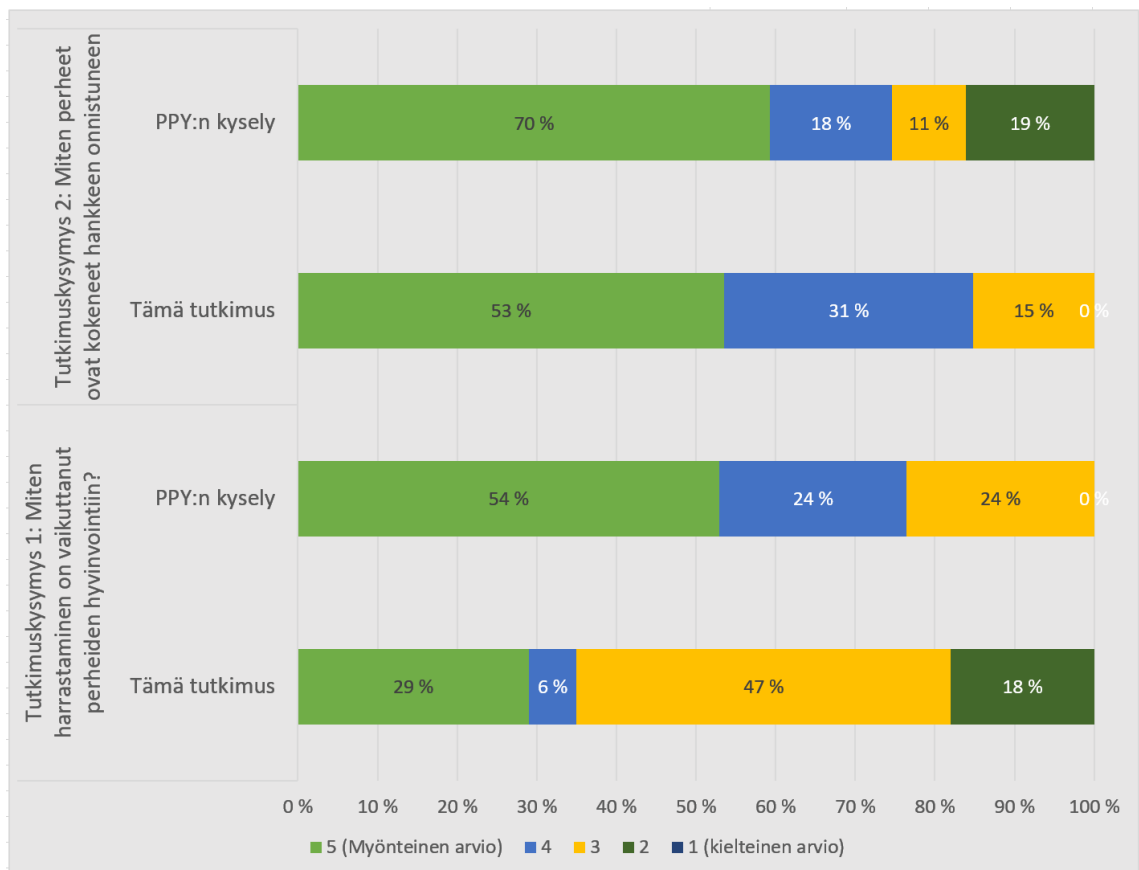
#	Myönteinen arvio	5	4	3	2	1	Kielteinen arvio
1	Hankkeessa huomioitiin tarpeemme ja toiveemme	54%	31%	15%			Hankkeessa ei huomioitu riittävästi tarpeita ja toiveitamme
2	Hanke vaikutti perheemme elämään positiivisesti	69%	15%	15%			Hankkeesta ei ollut apua perheemme elämään
3	Yhteistyö harrastusmestarin kanssa toimi hyvin	92%	8%				Yhteistyössä harrastusmestarin kanssa oli toivomisen varaa
4	Lapsi harrastaa tällä hetkellä	85%	8%	8%			Lapsi ei harrasta enää
5	Harrastusmestarin tuki lapsen harrastuksen hankinnassa oli riittävä	69%	15%	15%			Harrastusmestariilta saatu apu ei ollut riittävä.
6	Tunsin saavani hankkeesta irti sen, mitä tarvitsin	46%	23%	23%	8%		Hankeen aikana emme päässeet tavoitteisiin
7	Harrastusmestari tarjosi lapselle riittävästi harrastus vaihtoehtoja	69%	23%	8%			Harrastusmestari ei tarjonnut lapselle riittävästi harrastusvaihtoehtoja
8	Voisin suositella hankkeen toimintaa muille	92%	8%				En voisi suositella hankkeen toimintaa muille

Harrastusmestarille palautetut lomakkeet N=13

Vertailemme harrastusmestarin lomakekyselyn vastauksia ja oman haastattelumme tuloksia suhteessa tutkimuskysymyksiimme. Luokittelemme omat vertailuun valitsemamme haastattelukysymykset tutkimuskysymyksittäin. Haastattelukysymyksemme 4 ja 5 vastaavat ensimmäiseen tutkimuskysymykseemme ”Miten harrastaminen on vaikuttanut perheiden hyvinvointiin?” Haastattelukysymyksemme 3 ja 8 vastaavat toiseen tutkimuskysymykseen ”Miten perheet ovat kokeneet hankkeen onnistuneen?” Kolmatta tutkimuskysymystä ”Miten hankkeen vaikuttavuutta voi kehittää?” emme käytä aineistojen vertailuun, koska sille ei ole vertailtavia kysymyksiä PPY:n kyselylomakkeessa.

Teemme vastaavan luokittelun harrastusmestarin lomakkeen kysymyksille. Ainoastaan kysymys 4 vastaa tutkimuskysymykseen 1 ”Miten harrastaminen on vaikuttanut perheiden hyvinvointiin?” Kysymykset 1, 2, 3, 5, 6, 7 ja 8 liittyvät toiseen tutkimuskysymykseen ”Miten perheet ovat kokeneet hankkeen onnistuneen?” Luokittelun tuloksena harrastusmestarin lomakekysely painottuu voimakkaasti toiseen tutkimuskysymykseen ”Miten perheet ovat kokeneet hankkeen onnistuneen?”.

Tutkimuksia verrataksemme laskemme oman tutkimuksemme ja PPY:n kyselylomakkeen luokiteltujen vastausten lukumäärät luokkiin 1–5. Luokittelu 5 tarkoittaa myönteistä arviota ja 1 kielteistä arviota.

Kuvio 1. Lomakekyselyn ja haastatteluiden luokitellut vastaukset prosentteina. N=13

Kuviossa 1 ylemmät palkit kuvaavat tutkimuskysymystä kaksi ja alemmat ensimmäistä tutkimuskysymystä. Tutkimuskysymys 2 esitetään kuviossa ylempänä, koska siihen liittyvää vertailtavaa materiaalia on enemmän kuin

tutkimuskysymykseen 1. Kuviossa esitetään tutkimusten luokitellut vastaukset ja niiden osuudet prosentteina.

PPY:n kyselyn yhteenvedosta voi päätellä, että tyytyväisimpiä perheet olivat olleet harrastusmestarin kanssa tehtyyn yhteistyöhön (92 prosenttia) ja siihen, että lapsen harrastaminen on jatkunut (85 prosenttia). Kyselylomakkeen viimeisen kysymyksen perusteella ”Suositteisitko hanketta muille” (92 prosenttia) voidaan sanoa, että hanke oli erittäin onnistunut.

Lomakekyselyssä heikoimmat tulokset esiintyivät kysymyksissä hankkeen vastaamisesta perheiden tarpeisiin ja toiveisiin (54 prosenttia) ja saavuttiko hanke tavoitteita, joita sille asetettiin (46 prosenttia).

Vertailussamme tutkimuskysymyksessä 1 ”Miten harrastaminen on vaikuttanut perheiden hyvinvointiin?” ero lomakekyselyn ja tutkimuksemme välillä oli suuri. Jos lasketaan yhteen arviot 4 ja 5, niin PPY:n haastattelulomake antoi selvästi myönteisemmän tuloksen (85 vs. 35 prosenttia) eikä projektin mahdollista vaikuttamattomuutta havaittu lainkaan toisin kuin omassa tutkimuksessamme (18 prosenttia). PPY:n lomakekysely ei ollut anonyymi, joten vastaukset voivat tästä johtuen kallistua positiivisiksi. Vertailussa tutkimuskysymykseen 1 lomakekyselystä vastasi ainoastaan yksi kysymys, joten vertailusta puuttuu monipuolisuus.

Tutkimuskysymyksen 2 ”Miten perheet ovat kokeneet hankkeen onnistuneen?” eroja on vaikea havaita PPY:n haastattelulomakkeen ja oman tutkimuksemme välillä (88 vs. 77 prosenttia) arvoilla 4 ja 5. Mielestämme pieni ero perustuu PPY:n haastattelumenetelmän tunnistettavissa olevaan vastaajaan sekä hieman toisistaan poikkeavaan otantaan vastaajista. Ero ei ole tilastollisesti merkittävä, joten tältä osin tutkimus ja lomakehaastattelu tuottivat yhtenevän tuloksen.

Kuviossa 1 esiintyy mielenkiintoinen ero aineistojen välillä kyselylomakkeen selvästi myönteisemmässä kokonaisarviossa. Tähän on saattanut vaikuttaa se, että harrastusmestari on voinut tunnistaa jokaisen vastaajan. Kysely ei ole ollut anonyymi ja perheet eivät ole mahdollisesti vastanneet kokemuksensa mukaisesti. Lisäksi PPY:n haastattelulomakkeessa oli ainoastaan yksi kysymys, joka voitiin

luokitella liittyvän tutkimuskysymykseemme 1, mikä heikentää vertailukelpoisuutta. Suurin osa PPY:n kysymyksistä liittyi tutkimuskysymykseen 2, johon liittyvät haastattelun kysymykset antoivat yhdenmukaiset vastaukset vertailussa.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

8.1 Harrastamisen vaikutus perheiden hyvinvointiin

Minullakin on kerrottavaa –hanke on mahdollistanut perheiden hyvinvoinnin kasvamisen ja arjen helpottumisen monin eri tavoin. Haastateltavien mukaan hanke mahdollisti perheissä esimerkiksi pyöräilyn talvella, yleisurheilukoulun aloittamisen ja lapsen itsetunnon kohoamisen. Monissa perheissä liikunta on hankkeen kautta tullut osaksi arkea ja harrastamisen ja liikkumisen merkitys koko perheelle ymmärretään paremmin. Perheiden harrastusten tuoma fyysinen aktiivisuus sekä perheiden kertoma merkitys fyysiselle aktiivisuudelle on yhteneväinen Maailman terveysjärjestön (WHO) (2016) fyysisen aktiivisuuden strategian kanssa, jonka mukaan fyysinen aktiivisuus on tärkeää terveydelle, energian kulutukselle ja sen tasapainottamiselle sekä motoristen taitojen kehittymiselle. Vanhempien mukaan harrastaminen kohottaa kuntoa, lievittää stressiä ja estää painon nousua, joka on linjassa UKK-instituutin (2020) nettisivujen kanssa liikkumisen positiivisista vaikutuksista.

Ryhmäharrastukset loivat lapsille ystävyyssuhteita ja tarjosivat onnistumisen kokemuksia. Uusien kaverisuhteiden luominen harrastuksissa tukee OKM:n (2017) julkaisua nuorten syrjäytymistä ehkäisevänä toimijana. Harrastuksesta saatava positiivinen palaute ja kokemus kohottavat lasten mielialaa ja lisäävät perheen hyvinvointia.

PPY tuki perheiden harrastamista myös rahallisesti, vähentäen pienperheiden taloudellista painetta. PPY tuki harrastusten kustannuksia kausikorteilla, neuvottelemalla hinnoista järjestäjien kanssa ja hankkimalla lapsille varusteita. Yksi haastateltavista kertoi hankkeen tukeneen perhettä ostamalla talvirenkaat lasten polkupyöriin. Tuloksemme yhtenevät Kukkasniemen ja Kukkasniemen (2010) kanssa. He kertovat harrastamisen positiivisista vaikutuksista lapsen kasvuun ja kehitykseen. Perheet kokivat myös yhteiset uimahallikäynnit ja polkupyöräretket rentouttavina, arjesta irtaannuttavina hetkinä (Kukkasniemi & Kukkasniemi 2010, 164—165.)

Lapset pääsivät toteuttamaan itseään harrastuksissa ja he saivat sieltä turvallisen paikan, jossa he voivat kokea onnistumisia. Yhden perheen kohdalla harrastaminen opetti lasta itsenäisemmäksi lapsen kulkiessa itse harrastukseensa. Vastaava ilmiö näkyi hieman lievemmin toisessa perheessä, jossa lapset pelasivat itsenäisesti ulkona liikkuen Pokémon Go mobiilipeliä. Itsensä toteuttaminen on yksi Allardtin määrittelemistä hyvinvoinnin ulottuvuuksista (Kestilä ym. 2019, 121).

Lapsi pääsee kokeilemaan rajojaan ja jopa ylittämään ne turvallisessa ympäristössä. Lapsen kokeillessa eri harrastuksia hän saa mahdollisuuden kiinnostua erilaisista harrastuksista, hioa taitojaan ja kasvaa. Vanhempi pääsee näkemään lapsensa kehittymisen ja kasvun. Hankkeen johdosta vanhemmalle jää enemmän omaa aikaa ulkopuolisen tahon huolehtiessa lapsesta säännöllisesti. Yhdessä perheessä vanhemman ei ollut mahdollista järjestää lapsen kulkemista harrastukseen, joten hanke mahdollisti tämän.

Covid-19 pandemian leviämistä vastaan asetetut rajoitukset haittasivat lasten harrastamista. Perheiden kokemat positiiviset muutokset lasten hyvinvoinnissa kärsivät, kun harrastukset olivat tauolla. Perheet kertoivat, että lapset olivat levottomia, kun he joutuvat viettämään kaiken aikansa kotona. Osa perheistä järjesti tämän johdosta itselleen toimintaa rajoitusten aikana. Yhdessä ulkoilu ja pelaaminen lähensivät perheitä ja vaikuttivat lasten kokemaan levottomuuteen.

Perheet arvelivat harrastamisen vaikuttavan positiivisesti koulunkäyntiin, mutta he eivät osanneet kertoa miten. Perheet pohtivat, että harrastaminen vaikuttaa yleisesti lapsen tyytyväisyyteen, jolloin hänen on helpompi käydä koulua. Lapset saavat koulusta väylän harrastuksesta puhumiseen vertaisten kanssa. Eräässä perheessä vanhempi kertoi lapsen puhuvan innoissaan harrastuksestaan koulussa.

8.2 Perheiden kokemus hankkeesta

Kaikki haastateltavat olivat yksimielisiä siitä, että hanke on erittäin tarpeellinen ja sitä kannattaa jatkaa. Kokemus harrastusmestarista perheiden kesken oli myönteinen. Haastateltavat puhuivat harrastusmestarista positiiviseen sävyyn ja antoivat esimerkkejä hänen vaikutuksesta lasten motivaatioon. Haastattelujen vastausten perusteella harrastusmestari on ollut lapsille juuri se aikuinen, jolle on voinut kertoa harrastuskokemuksistaan ja johon lapset ovat voineet luottaa. Harrastusmestarin rooli on tärkeä lapsille heidän itsetunnon ja minäkuvan positiivisen kehittymisen kannalta (Kukkasniemi & Kukkasniemi 2010, 163—164). Myös PPY:n tekemän kyselyn yhteenvedossa perheet kokivat yhteistyön harrastusmestarin kanssa erittäin toimivaksi. Harrastusmestari on onnistunut tavoittamaan ja kohtaamaan hankkeeseen osallistuneet perheet.

Perhelähtöisten suuntaviivojen mukaan harrastusmestari on kohdannut perheet ja heidän arkiset huolensa arvostavasti ja hyväksyvästi. Tämän voi päätellä perheiden tavasta puhua harrastusmestarista. Lammi-Taskulan ja Karvosen mukaan osallistumisen kokemus, arvostetuksi tulemisen kokeminen, mielekäs tekeminen ovat hyvinvointia lisääviä tekijöitä. (Lammi-Taskula & Karvonen 2014, 13.)

Tutkimuksemme tuloksista ja PPY:n lomakekyselystä voimme päätellä, että perheiden kokemus PPY:n hankkeesta oli pääosin positiivinen. Suurin osa perheistä koki hankkeen vaikuttaneen heidän elämäänsä positiivisesti. Tulokset kuitenkin erosivat tutkimuksemme ja PPY:n haastattelujen välillä. Osa perheistä koki, ettei hanke vastannut täysin heidän yksilöllisiin tarpeisiinsa. Näissä perheissä erilaisten harrastusten kokeileminen jäi vähäiseksi. Tästä huolimatta perheet kokivat hankkeen tarpeelliseksi ja olivat kiitollisia siihen osallistumisesta.

8.3 Hankkeen vaikuttavuus ja sen kehittäminen

Tutkimuksemme perusteella, hanketta markkinoitiin epäselvästi. Muutamassa perheessä vanhemmat eivät olleet varmoja, voivatko he osallistua hankkeeseen. Perheiden epävarmuus johtui siitä, että lasten iät eivät täyttäneet hankkeen

ikävaatimusta. Perheet, jotka päätyivät ottamaan harrastusmestariin yhteyttä lasten iästä huolimatta, pääsivät hankkeeseen mukaan. Kaikki perheet, jotka miettivät hankkeen kriteerejä eivät todennäköisesti ottaneet harrastusmestariin yhteyttä. Tästä syystä moni perhe, joka olisi voinut osallistua hankkeeseen jäi mahdollisesti sen ulkopuolelle.

Haastateltavat antoivat hankkeelle kehittämisideoita, joihin oli selkeästi käytetty aikaa. Perheet toivat haastatteluissa esille useita ideoita hankkeen vaikuttavuuden kehittämiseksi. Useat perheet olivat toivoneet enemmän verkostoitumista muiden hankkeessa olleiden perheiden kanssa. Yksilöllisten tavoitteiden toteuttamista ja seuraamista pidettiin tärkeänä hankkeen vaikuttavuuden kannalta. Yksi perhe ehdotti enemmän PPY:n järjestämiä leirejä huomioiden paremmin perheiden budjetti. Muita kehitysideoita olivat tiiviimpi yhteistyö hankkeen ja eri harrastusseurojen välillä harrastusten kokeilemisessa ja yhteys harrastusmestariin sen jälkeen kun harrastus on löydetty lapselle. Nämä kehitysideat tukisivat paremmin perheiden hyvinvointia aineellisen, sosiaalisen ja itsensä toteuttamisen näkökulmasta (Kestilä ym. 2019, 121.)

9 POHDINTA

Teimme tutkimuksen PPY:n ”Minullakin on kerrottavaa” -hankkeen tarpeiden mukaisesti. Suunnittelimme yhdessä harrastusmestarin kanssa tutkimuskysymykset, joiden vastauksia voidaan hyödyntää hankkeen kehittämisessä. Lähdimme etsimään vastauksia suunnittelemalla haastattelukysymykset tutkimuskysymyksiensä pohjalta. Haastattelujen analyysin jälkeen pääsimme vertailemaan lomakieselyn ja haastattelun aineiston eroja. Analysoimme ja vertasimme haastatteluja keskenään hyödyntäen tilastollisen erittelyn keinoja.

Alkuperäiseen suunnitelmaamme kuului lasten haastattelu osana tutkimusta. Olimme kysyneet vanhemmilta lupaa haastatella heidän lapsiaan. Kaikista haastateltavista vain kaksi vanhempaa hyväksyivät lastensa haastattelemisen. Koska haastateltavien lasten lukumäärä jäi niin pieneksi, emmekä olisi tällöin saaneet tarpeeksi aineistoa, päätimme jättää lasten haastattelemisen kokonaan pois.

Kohtasimme tutkimuksemme aikana lukuisia haasteita. Olimme useasti sellaisessa tilanteessa, että emme tienneet miten jatkaisimme eteenpäin. Tähän osasyynä on se, että molemmat meistä olivat töissä prosessin aikana ja yritimme tehdä opinnäytetyötä täyspäiväisen työn ohella. Toinen merkittävä haaste oli haastattelujen litterointi. Litterointiin kului huomattavasti enemmän aikaa kuin olimme arvelleet. Opimme kuitenkin hyvän litteroinnin merkityksen haastatteluista analysoidessa ja olimme iloisia siitä, että teimme sen kunnolla.

Opimme haastattelututkimuksen toteuttamisesta paljon. Prosessin suunnitteluun ja haastattelukysymyksiin pitää kiinnittää enemmän huomiota haastattelutilanteen sujuvoittamiseksi. Kokemattomuutemme vaikeutti haastattelutilanteita, mutta ei estänyt tavoitteiden toteutumista.

9.1 Arviointi

Käytimme SWOT- analyysiä opinnäytetyöprosessin aikana arvioidaksemme opinnäytetyön toteutumista. SWOT- analyysissä keskitytään löytämään prosessin vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja mahdolliset uhat.

Valitsimme ajankohtaisen aiheen harrastamisen merkityksestä digitalisoituvassa ja passivoituvassa yhteiskunnassamme. Opinnäytetyöllä olemme saaneet selville arvokasta kokemusperäistä tietoa, joka hyödyttää PPY:tä tulevaisuudessa. Olemme analysoineet hankkeeseen osallistujille mieleen jäänyttä kuvaa hankkeesta ja olemme onnistuneet antamaan neutraalin näkökulman hankkeeseen ja sen vaikuttavuuteen ulkopuolisina toimijoina.

Opinnäytetyön heikkoudet olivat tutkimustulosten heikko käsittely ja laadullisen aineiston litteroinnin ja tulkitsemisen haastavuus. Onnistuimme mielestämme välttämään tutkimustulosten heikon käsittelyn. Litteroimme haastattelumme huolellisesti ja toistimme epäselvät kohdat useaan otteeseen ja hidastettuna saadaksemme mahdollisimman tarkan litteroidun haastattelun. Otimme huomioon myös haastatteluun osallistuneiden inhimilliset kehon äänet huomioon, kuten suun maiskautukset ja huokaukset sekä millaisessa tilanteessa haastateltavat olivat haastattelun alussa.

Vallitsevat poikkeustoimet olivat uhkana opinnäytetyöllemme aineiston keräämisen osalta. Haastateltavat olisivat voineet saada Koronaviruksen eikä pystyneet siksi osallistumaan haastatteluun. Pohdimme myös, olisimmeko saaneet parempia tuloksia kasvotusten tehtävällä haastattelulla internetin välityksellä tehtävän haastattelun sijaan. Uhkana oli myös kerätyn tiedon väärintulkitseminen. Koimme, että opinnäytetyöhömmme kohdistuneet mahdolliset uhat eivät toteutuneet. Vallitsevat poikkeustoimet eivät haitanneet aineistomme keräämistä. Haastateltavat olivat olleet terveinä ja kykeneväisiä osallistumaan haastatteluun puhelimen välityksellä. Koemme, että onnistuimme tulkitsemaan perheiden vastauksia, niin kuin he olivat vastauksensa tarkoittaneet.

Suunnitelmassamme mainitsemamme uhat ja heikkoudet eivät juuri toteutuneet. Kuitenkin opinnäytetyössämme esiintyi muita ongelmia, joita emme osanneet ottaa huomioon. Joidenkin mahdollisten haastateltavien kohdalla oli vaikeaa saada heihin yhteyttä, johtuen hitaasta sähköposteihin vastaamisesta sekä aikataulujen sopimisesta osapuolten välillä. Toisena ongelmana haastatteluiden yhteydessä olivat inhimilliset virheet. Parin haastattelun kohdalla haastattelija epähuomiossa jätti kysymyksen väliin. Tämä ei suoranaisesti vaikuttanut lopputulokseen, sillä välistä jätettyyn kysymykseen saimme vastauksen toisessa kysymyksessä. Tämän olisi voinut todennäköisesti välttää, mikäli olisimme olleet molemmat samassa tilassa puhelinyhteyden sijaan.

9.2 Kehitysideat

Haastateltavat toivat esille monta tapaa, jolla PPY voi kehittää tulevia hankkeita niin, että ne tavoittaisivat asiakkaat tehokkaammin ja kohtaisivat heidät niin, että heille jäisi kuultu olo. Haastatteluissa kävi ilmi, että monet asiakkaat olivat pohtineet, että voisivatko he osallistua hankkeeseen. Ne osallistujat ketkä olivat päätyneet laittamaan viestiä harrastusmestarille tai kysyivät häneltä henkilökohtaisesti, päätyivät hankkeen asiakkaiksi. Kaikki jotka pohtivat kuuluvatko hankkeen pariin tuskin kysyivät mahdollisuutta osallistua ja näin jäivät sen ulkopuolelle. PPY:n tulisi markkinoinnissaan tuoda selvemmin esille kenelle hanke on suunnattu ja mitä siihen osallistuminen vaatii.

Haastatteluista nousi mieleemme myös toinen kehitysidea. Mahdollinen väliarviointi hankkeen aikana perheen kanssa siitä, miten tavoitteisiin on päästy. Näin hanke voisi kohdata perheet yksilöllisemmin ja saada arvokasta tietoa omien käytäntöjensä toimivuudesta jo hankkeen aikana. Vaikka haastatellut olivat lähes yksimielisen kiitollisia siihen, että olivat voineet olla osana hanketta, vaikutti osa heistä silti osittain pettyneiltä. Arvelemme tämän johtuvan siitä, että perheet ovat kokeneet hankkeen arvokkaaksi, vaikka heidän yksilöllisiä tarpeitansa ei onnistuttu kohtaamaan vielä. Meille jäi tutkimuksen aikana vaikutelma, että perheet eivät halunneet kritisoida hanketta. Perheet olivat kiitollisia hankkeeseen osallistumisesta, eivätkä siitä syystä halunneet valittaa.

Suurin osa perheistä, joita haastattelimme, kuuluivat projektista PPY:n sisältä. Toiseksi suurin osa päätyi hankkeeseen sosiaalisen median ja sieltä pääosin Facebookin kautta. Haastattelujen perusteella koulu on yksi tiedon väylä, jossa tieto kulkee säännöllisesti koulun ja vanhempien välillä. Kouluissa on käytössä Wilma –alusta, jota käytetään viestintään. Wilmaa käytetään myös vapaa-ajan toiminnan markkinointiin, joten se olisi oiva paikka tuoda hanke vanhempien tietoon. PPY:llä olisi mahdollisuus hankkeen kautta saada itselleen lisää aktiivisia jäseniä. Hanke voisi toimia porttina PPY:n muuhun toimintaan. Hanketta sosiaalisessa mediassa ja kouluissa mainostamalla PPY voisi tavoittaa mahdollisesti valtavasti perheitä, jotka tarvitsevat lapselleen edullisen harrastuksen ja luotettavan aikuisen.

Pohdinnoistamme nousi idea, jossa PPY voisi mahdollisesti suunnitella hankkeen, joka keskittyisi mahdollisesti yhden vanhemman perheiden vertaistoimintaan ja verkostoitumiseen. Hankkeessa harrastusmestari toimisi kannustajana ja innostajana luomalla yhdessä ryhmän kanssa yhteiset tavoitteet. Hanke mahdollistaisi uusien ystävyysuhteiden luomisen niin lasten kuin aikuisten keskuudessa. Verkostoituminen voisi tapahtua helposti lähestyttävissä liikuntalajeissa, kuten jalkapallossa.

9.3 Kirkollinen yhteistyö

Hanke tukee Kirkon strategisia suuntaviivauksia (Suomen ev.lut. kirkko. Meidän kirkko – kasvamme yhdessä, 2.) Hankkeessa on havaittavissa kirkon strategian mukainen toiminta, jossa tärkeitä arvoja ovat muun muassa toisten ihmisten arvostaminen ja kunnioittaminen. Harrastusmestari kohtaa perheet kuunnellen heidän toiveitaan ja tarpeitaan. Hän on ottanut huomioon perheiden lapset ja ehdottaa harrastuksia lapsen mielipidettä kunnioittaen ja perheen hyvinvointi edellä. Harrastusmestari on motivoinut lapsia antamalla heille huomiota ja osoittamalla kiinnostusta lasten kertomiin tapahtumiin harrastuksista. Vaikka PPY ei ole uskontolähtöinen yhdistys, he noudattavat samoja arvoja kuin Kirkon strategiassa esitetään lähtökohdaksi lasten ja perheiden kanssa työskentelyyn.

Hanke on tehnyt yhteistyötä lapsiarkin kanssa. Heidän kanssaan suunniteltiin, miten hanke tavoittaa kohderyhmän. Hanketta kehittävän tahon kannattaa harkita yhteistyön rakentamista seurakuntien isostoiminnan kanssa. Isokset ovat ryhmätyöskentelyn ja leiritoiminnan ammattilaisia. Heillä on kyky ohjata ryhmiä ja järjestää toimintaa isoillekin ryhmille. Perustuen omaan kokemukseemme seurakunta- ja leirityöstä eri seurakunnissa hanke saisi varmasti positiivista vaikutusta isosten hyödyntämisestä hankkeen eri osissa. Vastaavasti isokset saisivat mahdollisuuden toimia erilaisessa ympäristössä.

Osa haastattelemistamme hankkeen asiakkaista olisivat toivoneet lisää leirejä. Isosten hyödyntäminen leiriohjelmien suunnittelussa ja järjestämisessä mahdollistaisi leirien suunnittelun pienemmillä työntekijäresursseilla. Etenkin yhdistyksen työntekijöiden aikaa säästyisi muuhun työhön. Seurakuntiin voisi esimerkiksi laittaa kyselyä kiinnostuksesta tämänkaltaista toimintaa kohtaan. Lisäksi täysi-ikäisiä isosia voisi hyödyntää myös lasten kuljettamisessa harrastuksiin.

Rippikoulussa isokset toimivat ympäristössä, jossa turvallisen tilan rakentaminen on ensisijaista ryhmän ja sitä kautta koko leirin toimivuudelle. Henkilöillä, jotka ovat toimineet useassa rippikoulussa omaavat vahvan otteen ryhmän ohjaamisesta ja yhteisöllisestä toiminnasta. Lisäksi seurakunnassa toimii eri elämänvaiheissa olevia isosia; lukiolaisesta itsenäistyvään aikuiseen, joten heistä on mahdollista valita kuhunkin tehtävään sopivin henkilö. Tämän takia isokset olisivat erinomainen lisä PPY:n työlle.

9.4 Eettisyys ja luotettavuus

Onnistuimme mielestämme anonymisoimaan haastattelut niin, etteivät haastattelut henkilöt ole tunnistettavissa. Muutimme haastatteluista henkilöiden nimet ja tunnistettavat paikat sellaisiksi, ettei niitä ole mahdollista tunnistaa. Kohtelimme haastateltavia kunnioituksella ja olimme heitä ja heidän jakamaansa aikaa kohtaan kiitollisia. Moni haastateltava vastasi positiivisesti haastattelun päätteeksi kysyessämme minkälainen tunne heille jäi haastattelusta. Säilytimme litteroituja

haastatteluja ja niiden tuloksia yhteisellä pilvipalvelualustalla, vahvan salasanan suojaamana. Haastattelujen litteroimisen jälkeen poistimme alkuperäiset haastatteluäänitteet. Olimme onnistuneet opinnäytetyössämme käyttämään poistamisen ja kategorioimisen keinoja (Hyvärinen, Nikander, Ruusuvuori 2017, 419–420.)

Haastattelujen analyysissä olimme huolellisia, että saisimme välitettyä haastateltavien koko tarinan ja pyrimme tuomaan heidän huomaamansa epäkohdat esiin huomaavaisesti ja kunnioittavasti. Koemme, että onnistuimme tehtävässä hyvin.

Koronaviruksen aiheuttaneet poikkeusolot ovat vaikuttaneet tutkimuksemme luotettavuuteen. Kyseessä olevat poikkeusolot ovat todennäköisesti antaneet meille haastateltavilta vastauksia, jotka olisivat todennäköisesti erilaisia normaalioloissa. Esimerkiksi perheiden liikuntamuodot ovat saattaneet muuttua poikkeusolojen aikana. Tästä syystä tutkimuksen toistettavuus odottaen samoja tuloksia on mahdotonta. Koronaviruksesta johtuen puhelinhaastattelu toimi parhaimpana ja turvallisimpana ratkaisuna. Onnistuimme luomaan luotettavan ilma-
piirin puhelinhaastattelun aikana (Hyvärinen, Nikander, Ruusuvuori 2017. 270–284)

Totesimme haastatteluja toteuttaessa, että haastattelujen ja tutkimuksen suunnitteluun kannattaa käyttää paljon aikaa toteutuksen sujuvoittamiseksi. Haastatteluja toteuttaessamme huomasimme, että haastateltavien oli vaikea vastata osaan kysymyksistämme. Etenkin kysymys "Miten hanke olisi voitu mielestäsi toteuttaa eri tavalla?" oli haastateltaville vaikea. Kohderyhmällä ei ollut välttämättä näkemystä hankkeesta kokonaisuutena. Oman pohdintamme ja saamamme palautteen perusteella kysyisimme sen sijasta: "Vastasiko hanke teidän perheenne kohdalle asetettuihin tavoitteisiin?" ja jos tavoitteisiin ei olisi haastateltavan kohdalla päästy kysyisimme lisäkysymyksenä: "Miten tavoitteisiin olisi mielestäsi päästy paremmin?" Muotoilemalla kysymyksen näin kysymykseen vastaava vanhempi voi keskittyä ainoastaan omaan kokemukseensa hankkeessa. Hän voi irrottaa itsensä kokonaisuudesta eikä hän välttämättä koe kritisoivansa nykyistä hanketta tai sen toteuttajia. Käyttäisimme enemmän aikaa haastattelukysymysten suunnitteluun muodostaen niistä helpommin ymmärrettäviä. Testaisimme

kysymykset ja haastatteluprosessin tutkimuksen ulkopuolisella henkilöillä. Näillä toimenpiteillä saisimme tuloksistamme tarkempia (Vilkkä 2015 4.p., 262–264.)

9.5 Johanneksen ammatillinen kasvu

Opinnäytetyömme oli merkityksellinen tulevaisuutta ajatellen sosiaali- ja kirkon alan ammattilaisena. Olen päässyt haastattelemaan ja kuuntelemaan yhden vanhemman perheiden huoltajia ja saanut syvemmän käsityksen siitä, minkälaisessa tilanteessa perheet ovat ja mitkä ovat heidän arkiset haasteensa. Perheiden jakama arvokas tieto ja heidän kokemuksensa ovat saaneet minut pohtimaan uusia tapoja kohdata perheitä ja kehittänyt empatiakykyäni. Sosiaali- ja kirkon alan ammattilaisena on erittäin tärkeää tunnistaa asiakkaiden tarpeet ja tavoitteet sekä vastata niihin tehokkaasti ja vaikuttavasti. Erityisesti kirkon alan näkökulmalta koen, että kyseisiin ilmiöihin tulee suhtautua ymmärtävästi, kristillistä läheisen rakkautta noudattaen ja perheitä tukien. Nopeasti muuttuvassa yhteiskunnassa on olennaista pysyä mukana ajan hermoilla ja kehittää itseään sekä ennakoida tulevaisuuden haasteita omassa ammatillisessa ympäristössään.

Hanke on antanut minulle inspiraatiota mahdollisesti suunnitella ja toteuttaa itse pienemmässä mittakaavassa vastaavanlaisia hankkeita tai tapahtumia, jotka edistävät lasten, nuorten ja aikuisten terveyttä ja hyvinvointia. Opinnäytetyö on myös kehittänyt taitoani suunnitella ja toteuttaa laadullista tutkimusta. Opinnäytetyön jälkeen pystyn tulevaisuudessa tekemään laadukkaampia, laajempia ja huolellisemmin suunniteltuja haastatteluja, mikäli ammatillisuuteni sitä tulevaisuudessa vaatii. Kenties tulevaisuudessa voin tehdä yhteistyötä PPY:n kanssa jonkun uuden hankkeen parissa ja tuoda oman panokseni siihen.

9.6 Joelin ammatillinen kasvu

Olen päässyt kehittämään ammattitaitoani monipuolisesti opinnäytetyöprosessimme aikana. Koen kehittyneeni etenkin haastattelemisessa, suunnittelemisessa ja esiintymisessä. Ennen työtämme haastattelu oli minulle vain käsite.

Omaa haastatteluamme suunnitellessamme huomasin miten moniulotteinen tiedonkeruutapa haastattelu voi olla. Haastatteluun ja sen tuloksiin vaikuttaa lukemattoman moni tekijä ja sen seurauksena haastatteluista on vaikeaa saada yhdenmukaisia tuloksia.

Haastattelun monimuotoisuus tuli minulle selväksi, kun aloimme haastatella kohderyhmäämme. Tajusimme nopeasti, mitkä osat toimivat ja mitkä olisivat kaivanneet tarkempaa suunnittelua. Toimin haastatteluissa kirjurina. Tämä antoi minulle mahdollisuuden tarkkailla haastateltavan reaktioita ja vastauksia. Lisäksi huomasin Johanneksen kehityksen haastattelujen edetessä. Vaikka en siis itse haastatellut koen, että osaisin suunnitella haastattelun monipuolisemmin ja niin, että sen aikana vastaan tulisi vähemmän yllätyksiä.

Hyvän suunnittelun merkitys iskostui minuun opinnäytetyömme edetessä. Vastaamme tuli usein tilanteita, jotka olisi voinut ehkäistä perusteellisemmalla suunnittelulla. Esimerkiksi jos olisimme päättäneet aikaisemmin ja selkeämmin miten analysoimme ja esitämme tuloksemme, olisimme säästyneet suurelta päänvaivalta, kun aineiston analysointi nousi ajankohtaiseksi. Litterointiin kului huomattavasti enemmän aikaa, kun kumpikaan meistä osasi odottaa. Myös sen osalta laajemmin litterointiin ja sen keinoihin tutustuminen olisi vauhdittanut prosessia.

Analysointimme aikana aloimme keskustella siitä, miten esitämme tulokset. Huomasin, että kuvioden ja taulukkojen tekeminen oli minulle mieleistä työtä. Koen että saimme esitettyä tuloksemme hyvin ja että kehityin numeeristen tulosten havainnollistamisessa kuvioden ja taulukoiden avulla. Suurena vaikuttajana kehittymiselle huomaan sen, että kun esitimme omia tuloksia ja lukuja halusin, että sisältö oli esitetty mahdollisimman yksiselitteisesti.

Teimme opinnäytetyömme hankkeelle ja sen aikana minulle muodostui myös selkeämpi kuva hankkeista, niiden johtamisesta ja etenemisestä. Mieleenpainuvinta tutkimuksessamme minulle oli se, miten ”Minullakin on kerrottavaa”- hankkeen asiakkaat suhtautuivat siihen. Kaikki asiakkaat olivat kiitollisia siitä, että juuri heidän perhe sai olla osallisena. Vaikka asiakkailla oli hanketta kohtaan myös rakentavaa palautetta, pitivät he sitä tärkeänä ja sen kehittämistä arvokkaana.

Lisäksi opin paljon vuorovaikuttamisesta, niin sanallisesti kuin kirjallisesti. Minulle jäi opinnäytetyöstä käteen uusia työkaluja pakkiini ja koen että niistä jokainen on arvokas tulevilla työurallani sosiaaalialalla.

LÄHTEET

- Anttonen, V. (2019) *Nähdään yhdessä mahdollisuuksia!* Pienperheyhdistyksen blogi. Saatavilla 14.04.2021 <https://www.pienperhe.fi/blogi/uutiset/nahdaan-yhdessa-mahdollisuuksia/>
- Diakonia-ammattikorkeakoulu & Helminen, J. (2015). *Sanoista tekoihin: Osallisuus, kumppanuus ja terveys toiminnan suuntaviivoina*. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/105237/C39_9789524932424.pdf?sequence=1
- Eskola, J. & Suoranta, J. (2008) *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy
- Hakanen, T., Myllyniemi S., Salasuo, M. (toim.) (2018) *Oikeus liikkua. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus*. 2018.
- Huhta, H. (2015) ”Pitää pään kasassa työttömyysaikana” Liikunta työttömien nuorten arjessa. Helsinki: Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 167.
- Hyvärinen M., Nikander P., Ruusuvuori J. (2010) *Haastattelun analyysi*. Tampere: Vastapaino.
- Hyvärinen M., Nikander P., Ruusuvuori J. (2017) *Tutkimushaastattelun käsikirja*. Tampere: Vastapaino.
- InfoFinland.fi. (2020). *Yhden vanhemman perhe* Saatavilla 10.12.2020
<https://www.infofinland.fi/fi/elama-suomessa/perhe/erilaisia-perheita/yhden-vanhemman-perhe>
- Kajantie, M. Parikka, T. (2016). Tilastokeskus. Saatavilla 1.12.19:
http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_tul_ktutk/statfin_ktutk_pxt_001.px/table/tableViewLayout1/
- Kestilä, L. & Karvonen, S. (toim.) (2019) *Suomalaisten hyvinvointi 2018*. Helsinki: PunaMusta Oy
- Kukkasniemi, E. & Kukkasniemi, M. *Harrastava lapsi*. Teoksessa Jokela, E. (toim.) & Pruuki, H. (toim.) (2010). *Jo iso, vielä pieni: kouluikäisen lapsen maailma*. Helsinki: LK-kirjat 2010.
- L390/2015 Liikuntalaki. Saatavilla 19.3.2020: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150390>

- Lammi-Taskula, J. & Karvonen, S. (toim.) (2014). *Lapsiperheiden hyvinvointi 2014* (s. 13) Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-270-6>
- Leskisenoja, E. & Sandberg, E. (2019) Positiivinen pedagogiikka ja nuorten hyvinvointi. Jyväskylä: Otavan Kirjapaino Oy
- Minkkinen, J. 2015. Lapsen hyvinvointimalli. Lasten emotionaalinen hyvinvointi ja sosiaaliset suhteet alakoulussa. Tampere: Yliopistopaino.
- Myllyniemi, S. & Berg, P. (2013) Nuoria liikkeellä! Nuorten vapaa-aikatutkimus 2013. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.
- Niemelä, P. (toim.) (2010) Hyvinvointipolitiikka. WSOYpro Oy.
- Nivala, Elina 2008. Kansalaiskasvatus globaalin ajan hyvinvointiyhteiskunnassa. Kansalaiskasvatuksen sosiaalipedagoginen teoriakehys. A-sarja 24/2008. Snellman-instituutti. Kuopio. https://www.academia.edu/38717598/Kansalaiskasvatus_globaalin_ajan_hyvinvointiyhteiskunnassa_Kansalaiskasvatuksen_sosiaalipedagoginen_teoriatehys
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2017:9). *Jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuus mieleiseen harrastukseen.* (s. 9). <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-465-8>
- Pienperheyhdistys. (2018) *Pienperheyhdistys ry Vuosikertomus 2018*
<https://bin.yhdistys-avain.fi/1587590/mou5Yz2QcNE5wIZ5dxeF0Rofgt/Vuosikertomus%202018.pdf>
- Pienperheyhdistys. (2020) Yhteenveto tyytyväisyyskyselystä. Helsinki.
- Pienperheyhdistys. (i.a.-a). Lapselle harrastus. Harrastuksesta sisältöä ja iloa lapsen elämään. Saatavilla 17.4.2020 <https://www.pienperhe.fi/lapselle-harrastus/>
- Pienperheyhdistys. (i.a.-b). Yhdistys yhden vanhemman perheille. Saatavilla 17.4.2020 <https://www.pienperhe.fi/yhdistys/>
- Pihl, S. & Aronen, A. (2012). *Unen taidot*. Porvoo; Bookwell.
- Porkka, J. (2021) Kasvava nuori ja uskon yhteisöllisyys. Kirjassa Kauppila, H. (toim.) *Kasvu Vapauteen: Nuorten rinnalla seurakunnassa*. Helsinki 2021: Kirjapaja

- Puronaho, K. (2014). Saatavilla 1.12.19: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75232/okm5.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Salmi, M., Mäkelä, J., Perälä, M-L., Kestilä, L. (2012) Lapsi kasvaa kunnassa - miten kunta voi tukea lasten hyvinvointia ja vähentää syrjäytymisen riskejä. Päätösten tueksi 1/2012.THL. Saatavilla 19.3.2020: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90826/URN_ISBN_978-952-245-6908.pdf?sequence=1
- STM, Sosiaali- ja terveysministeriö 2003. Hallinnonalojen välisen syrjäytymistyöryhmän loppuraportti. Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmämuistioita 2003:20. Sosiaali- ja terveysministeriö, Helsinki.
- Suomen ev.lut. kirkko. Meidän kirkko – kasvamme yhdessä. Saatavilla 18.4.2020 <https://evl.fi/documents/1327140/39461555/Meid%C3%A4n+kirkko+-+Kasvamme+yhdess%C3%A4/0dafb081-00f0-f8ac-34d2-4b8e67ed420f>
- Suomen ev.lut. kirkko. Perhelähtöisten seurakuntien suuntaviivat. Saatavilla 18.4.2020 <https://evl.fi/documents/1327140/59796978/Perhel%C3%A4ht%C3%B6isen+seurakunnan+suuntaviivat.pdf/da634775-2fcf-1f76-2499-ae8b2a004ebc?t=1576070995000>
- Suomen virallinen tilasto, SVT (2020) Perheet 2019. Saatavilla https://www.stat.fi/til/perh/2019/perh_2019_2020-05-22_tie_001_fi.html
- Suomi, Kimmo (2015) Valtion liikuntapolitiikan linjauksia 1980–2014. Teoksessa Hannu Itkonen & Antti Laine (toim.) Liikunta yhteiskunnallisena ilmiönä. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston liikuntakasvatuksen laitos, 59–76.
- TEM (2012) Nuorten yhteiskuntatakuu 2012. Työ- ja elinkeinoministeriön työllisyys- ja yrittäjyysosaston raportti 15.3.2012. <http://www.ula.fi/assets/Public-files/Rapporter/Nuorten-yhteiskuntatakuu-2013.pdf>. Saatavilla 15.4.2020
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Aiheet. Hyvinvointi- ja terveyserot. Eriarvoisuus. Hyvinvointi. Saatavilla 20.11.2020: <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi>

Terveystieteiden tutkimuskeskus. Ajankohtaista. Tiedotteet ja uutiset. Nuorten syrjäytyminen käy myös yhteiskunnalle kalliiksi. Saatavilla 19.3.2020: <https://thl.fi/fi/-/nuorten-syrjaytyminen-kay-myos-yhteiskunnalle-kalliiksi>

UKK-instituutti. (2020). *Liikkumisen vaikutukset*. Saatavilla 10.12.2020 <https://ukkinstituutti.fi/liikkuminen/liikkumisen-vaikutukset/>

Vilka, H. (2015) *Tutki ja kehitä*. (4.p. 262–264, 269). PS-Kustannus

World Health Organization. 2016. Physical activity strategy for the WHO European Region 2016–2025. Viitattu 10.12.2020.

http://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0014/311360/Physical-activity-strategy-2016-2025.pdf?ua=1

Yhden Vanhemman Perheiden Liitto ry. Yhden vanhemman perheet tilastoina. Saatavilla 13.4.2021 <https://www.yvpl.fi/edunvalvonta/yhden-vanhemman-perheet-tilastoina/>

LIITE 1. Haastattelukysymykset

Lapselle:

Mitä mieltä olet nykyisestä harrastuksestasi?

Aikuiselle:

1. Joku keventävä aloituskysymys? Mitä kuuluu?
2. Kertoisitko hieman teidän perheenne harrastamisesta?
Harrastatteko yhdessä vai erikseen
Milloin?
3. Kuinka iso merkitys harrastuksilla on teidän perheellenne?
4. Minkälaisia vaikutuksia harrastamisella on ollut lapsen hyvinvointiin?
5. Minkälaisia vaikutuksia lapsen harrastamisella on ollut hänen koulunkäyntiinsä?
6. Mistä sait kuulla projektista?
7. Mikä olisi sinulle paras tapa saada tietoa uusista harrastuksista?
8. Kertoisitko mielipiteesi projektin tarpeellisuudesta?
9. Miten hanke olisi voitu mielestäsi toteuttaa eri tavalla?
10. Mikä fiilis teille jäi haastattelusta?

LIITE 2. Pienperheyhdistyksen kyselylomake

Saitko tietää *Minullakin on kerrottavaa – harrastuksesta sisältöä ja iloa lapsen elämään* -hankkeesta PPY:ltä vai jostain muualta?

Oletko PPY:n jäsen?

Vastaa seuraaviin väitteisiin kokemuksesi mukaan 1 – 5 asteikolla:

	5	4	3	2	1	
Hankkeessa huomioitiin tarpeemme ja toiveemme						Hankkeessa ei huomioitu riittävästi tarpeita ja toiveitamme
Hanke vaikutti perheemme elämään positiivisesti						Hankkeesta ei ollut apua perheemme elämään
Yhteistyö harrastusmestarin kanssa toimi hyvin						Yhteistyössä harrastusmestarin kanssa oli toivomisen varaa
Lapsi harrastaa tällä hetkellä						Lapsi ei harrasta enää
Harrastusmestarin tuki lapsen harrastuksen hankinnassa oli riittävä						Harrastusmestarilta saatu apu ei ollut riittävää.
Tunsin saavani hankkeesta irti sen, mitä tarvitsin						Hankeen aikana emme päässeet tavoitteisiin
Harrastusmestari tarjosi lapselle riittävästi harrastusvaihtoehtoja						Harrastusmestari ei tarjonnut lapselle riittävästi harrastusvaihtoehtoja
Voisin suositella hankkeen toimintaa muille						En voisi suositella hankkeen toimintaa muille

Anna palautetta harrastusmestarille ja PPY:lle:

Lämmin kiitos vastauksista ja tapaamisiin!